

Pozvánka na valné hromady

Valná hromada SPOLEČNOSTI ČESKO-ARABSKÉ

se uskuteční

dne 5. 2. 2008 v 17.00 hod.

**v Domě národnostních menšin
Vocelova 602/3, Praha 2**

Valná hromada SPOLEČNOSTI PŘÁTEL AFRIKY

se uskuteční

dne 4. 2. 2008 v 17.00 hod.

**v Domě národnostních menšin
Vocelova 602/3, Praha 2**

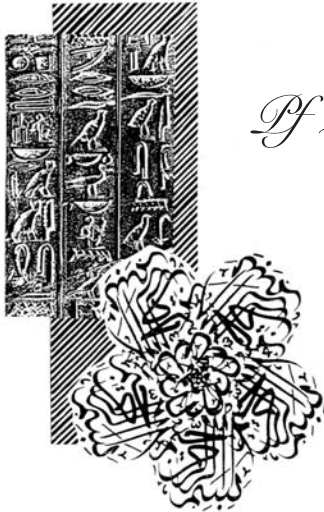

ÚSPĚŠNÝ A ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
BEST WISHES FOR A HAPPY NEW YEAR

كل عام وأنتم بخير

Pf 2008

Předsednictvo
Společnosti přátel Afriky

Pf 2008

ÚSPĚŠNÝ A ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
BEST WISHES FOR A HAPPY NEW YEAR

كل عام وأنتم بخير

Předsednictvo
Společnosti česko-arabské

Z NAŠÍ ČINNOSTI

- Marie Hrušková: Zpráva o činnosti Společnosti přátel Afriky
a Společnosti česko-arabské ve druhém pololetí roku 2007 5
- Rostislav Tesař: Z brněnské pobočky 6

STUDIE A DOKUMENTY

- Milena Secká: Náprstkovo muzeum asijských, afrických
a amerických kultur 8
- Otakar Hulec: Spirituální představy Holubových Mašukulumbů 10
- Jan Kužvart: Čas království a říší aneb sociologie politiky a politická
sociologie v očích Ibn Chaldúna (27. 5. 1332 – 17. 3. 1406) 12
- Přemysl Štěpánek: Doporučení konference „Česká republika a Afrika“
(25. října 2007, Praha) 16
- Poselství generálního tajemníka OSN ke Dni solidarity
s palestinským lidem 18

KULTURA

- Dr. al-Radhi: Muhammad Mahdí al-Džawáhirí 20
- Slavnostní večer k 10. výročí úmrtí iráckého básníka
Mahdí al-Džawáhirí 21

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

- Jaroslav Bureš: 2008 – evropský rok kulturního dialogu
a Nadace Anny Lindhové 22
- Mugabe se výrazněji nezměnil. Spíše přestal jen hrát 24
- Vincenc Streit: Dr. Emil Holub, dr. Albert Schweitzer
a jejich následovníci 26
- Vladimír Klíma: Česká republika a Afrika. Konference 25. 10. 2007 27
- Marie Hrušková: Pod čarou – k článku dr. Secké 28
- Josef Regner: Výtvarná soutěž ARABSKÝ SVĚT
DĚTSKÝMA OČIMA 29
- Vladimír Klíma: Álo, díky 29

ZVEME VÁS

- Kousek od Afriky – Madeira! 30
- Sahara – příběh Velké pouště 30
- Náprstkovo muzeum – výstavy 31

CO SI PŘEČÍST

- Kol. autorů: MADAGASKAR – laboratoř bohů (2007) 32

Zpráva o činnosti Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské ve druhém pololetí roku 2007

Vážení, obracíme se na Vás na začátku nového roku 2008. Loňský rok nebyl pro nás bezproblémový. Obě Společnosti neobdržely pro rok 2007 dotaci z Ministerstva zahraničních věcí, byli jsme proto nuceni omezit činnost a některé projekty vyřadit. Pro nedostatek finančních prostředků jsme vydali 2 čísla Bulletinu jen v elektronické verzi na internetu. Musíme se omluvit těm členům, kteří nevlastní počítač a byli ošizeni o obsahovou náplň Bulletinů. Touto otázkou se budeme zabývat na valných hromadách, poněvadž i r. 2008 bude finančně velmi napjatý. Dotace na rok 2008, podle předběžných informací, nám byla podstatně krácena a vzhledem k zvýšeným nákladům, např. poštovné apod., doporučují předsednictva zvýšit členský příspěvek u pracujících na 200 Kč a důchodců a studentů 100 Kč. Děkujeme předem všem, kteří zaplatí členský příspěvek včas a podle možností dají i něco navíc. Budeme se snažit získat sponzorské dary, ale podle dosavadních zkušeností je to velmi obtížné. Uděláme vše proto, abychom činnost co nejméně omezili.

I přes velké potíže byla uskutečněna řada akcí. Nebudu je všechny vyjmenovávat, poněvadž budou ve zprávách na valných hromadách a některá hodnocení uvádíme v tomto čísle – jako např. Sympozium k 160. výročí narození dr. Emila Holuba v Holicích, Festival arabských filmů, Konference ČR a Afrika, Kulturní večer k 10. výročí úmrtí významného iráckého básníka al-Džawáhirí. Podrobnou informaci o své bohaté činnosti uvádí brněnská pobočka. Pobočka neobdržela od nás žádný příspěvek a přesto neutilmila činnost, jak poznáte z jejich informace. Těž ostatní poboč-

ky uspořádaly řadu akcí. Např. pobočka České Budějovice – Dny arabské kultury, pobočka SPA – výstavu Expedice Kalahari a SČA – kulturní večer k arabskému svátku jara. Pobočka v Hradci Králové – dvě výstavy a přednášky s arabskou a africkou tematikou. Pozadu nezůstala ani pobočka SPA v Olomouci – důstojně oslavila Mezinárodní den Afriky a pokračovala v pravidelných „neformálech“. Úspěšná byla výstava arabských bankovek v Praze a výstava „Ona – arabská žena“ v Brně, která nyní putuje po Slovensku. Podíleli jsme se, zásluhou dr. Ivana Mrázka na obsahové náplni velké výstavy v Pavilonu Anthropos MZM v Brně „Sahara – příběh Velké pouště“, která potvrvá do června 2008.

Člen předsednictva SPA Pavel Onderka je komisařem úspěšné výstavy v Náprstkově muzeu, která končí v únoru 2008. Nechyběli jsme ani na jubilejním setkání cestovatelů v Prosiměřicích.

Sdružení přátel Sýrie – SČA připravilo mezinárodní týdenní sympozium „Multikulturní dimenze Jižní Moravy“, na které jsme obdrželi grant od nadace „YOUTH“. Jejím zajištěním byla pověřena členka předsednictva SČA dr. Jana Gombárová, které touto cestou děkujeme na zvládnutí zvláště těžkého úkolu.

Poslední akcí v r. 2007 bylo slavnostní shromáždění k Mezinárodnímu dni Palestiny, které se konalo 3. 12. 2007 na Masarykových kolejkách. Poselství generálního tajemníka OSN uveřejňujeme v tomto čísle.

Předsednictva zasedala čtyřikrát a převážně se zabývala organizačními a personálními otázkami. S lítostí jsme přijali zprávu o tragic-

ké smrti členky předsednictva dr. Mirky Sodomkové.

Redakční rada se sešla třikrát, připravila obsahovou náplň Bulletinů a zajistila jejich expedici.

Členové vedení Společností se účastnili řady recepcí, které pořádaly zastupitelské úřady, a různých akcí spřátelených organizací a institucí.

Vážení přátelé, děkujeme všem organizacím, které se spolu s námi podílely na činnosti v roce 2007 podporující zlepšování vztahů mezi národy.

Děkujeme zároveň za finanční příspěvky – Ing. Marii Hruškové, manželům Machovým z Hradce, dr. Bartákové z Plzně a panu Atoomu Mousovi.

Vyzýváme členy obou Společností, aby nás více podporovali svojí účastí na akcích, zejména v Praze.

Přejeme Vám v novém roce hodně štěstí, zdraví a úspěchy v práci, podnikání i osobním životě.

Za obě předsednictva

Marie Hrušková
1. místopředsedkyně

Z brněnské pobočky

... a tak jsme začali napodobovat život v Africe: přežít (správněji – pracovat) při velmi omezených finančních nákladech. Ale zvládáme to a doufáme v lepší zítřky!

Nepřidělení dotace pro obě naše Společnosti nás vedlo k analýze našeho letošního plánu a výběru jen těch aktivit, které buď nevyžadují vysoké náklady, nebo jsou tak „efektivní = důležité“ pro plnění našeho poslání, nebo již tak tradiční, že je přesto zorganizujeme, uskutečníme a zaplatíme. Zde sledujeme především fakt, že jsou to naše osvědčené každoroční aktivity (např. Den Afriky v Zoo Brno pro děti) a narušení této kontinuity by jistě nebylo pro další roky žádoucí.

A tak, abych ten počáteční „pesimismus“ trochu utlumil a překonal číslly: dosud jsme zrealizovali 38 akcí (za rok 2006 celkem 40), což není zas tak špatný výsledek. Čím se – jen za poslední čtvrtletí – můžeme pochlubit?

Dr. Mrázek, místopředseda pobočky, byl jedním z několika členů expertního týmu při MZM, který připravoval scénář a realizaci krásné výstavy *Sahara – příběhy velké pouště* v brněnském pavilonu Antropos. Tato výstava bude trvat až do června 2008 a tímto Vás na ni zvu – stojí to za to do Brna přijet.

Také jsme zrealizovali tradiční Den Afriky v ZŠ Budišov, kde opět celý den probíhaly výukové programy pro žáky, zaměřené na Afriku. Den pak gradoval vystoupením souro-

zenců Joaových, Madaleny a Daniela, kteří zpívali, tančili a rozmlouvali s dětmi o životě v Angole, kde 9 let rodina žila, i jak se jim, ze smíšeného manželství, daří tady v Česku ... děti je nechtěly pustit z pódia, tak jsme museli slíbit, že za rok zase přijedou.

Přednáška dr. Čejky o konfliktu na Blízkém východě v MZM byla velmi početně navštívená a téma vyvolalo širokou diskusi – měli jsme z toho radost, z konfliktu nikoli. V přednáškové činnosti pokračujeme v dobré spolupráci s MZM. Do konce roku máme od nich termíny ještě na další dvě přednášky, ale ani v dalších „místech“ přednášky neomezujeme.

Opět (již po dvacáté) jsme navštívili setkání cestovatelů v Prosiměřicích, kde se předváděly velmi zajímavé přednášky takových těch skutečně „tvrdých“ cestovatelů. Paní ing. Hrušková dostala od pořadatelů a cestovatelské legendy ing. Zikmunda „Pamětní list“ s oceněním dlouhodobé a plodné spolupráce. Je to vyznamenání pro ni i pro celou SPA.

Ještě předtím se ing. Javora, místopředseda pobočky, zúčastnil v Praze slavnostního setkání k 10. výročí úmrtí významného iráckého básníka al-Džawáhirí. Dvě přednášky pro vysokoškolské studenty Ekonomicko-správní fakulty na téma jak obchodovat a chovat se v Africe a arabských teritoriích navázaly na ty z předchozích roků. V plné posluchárně pak vyvolaly řadu dotazů studentů – a nás těší, že

jsou to přednášky konané již čtvrtým rokem a budou pokračovat i pro další generaci budoucích českých expertů i v příštích letech.

Hned počátkem listopadu se v Brně konala celodenní konference na téma *Škodí pomoc Africe?*, kterou společně připravila společnost Scio a VUT Brno, za účasti významných osobností z ČR i z Afriky. Za SPA Brno tam vystoupil s příspěvkem ing. Tesař, předseda pobočky, který se rovněž zapojil do bouřlivé diskuse k tomuto „žhavému“ tématu. Slovo „žhavý“ jsem použil proto, že se u nás na Moravě říká: „Přehazujete si to (problém) jako teplý brambor,“ což v podstatě značí, že

někdo váhá a tedy neví, jak ten problém vyřešit – a to si myslím, že plně platí i pro pomoc, lépe vyjádřeno spolupráci, s Afrikou. A pokorně si přiznejme, že na Afriku jako složitý celek není snadné najít jednoduché řešení.

Až tento Bulletin vyjde, bude rok 2007, který mimochodem utekl tak rychle, jako letí voda ve Viktoriiných vodopádech, již minulostí. Nový rok si všichni užijme ve zdraví a uspokojení, že se nám opět zadařilo naplnovat cíle obou Společností!

Rostislav Tesař
předseda pobočky Brno

Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur

V roce 1826 zakoupili tento starobylý dům s pivovarem, vinopalnou a vyhlášeným výčepem manželé Fingerhutovi. Paní Anna Fingerhutová po několika letech podruhé ovdověla a sama živnost vedla s velkým ziskem. Zakrátko se stala jednou z nejbohatších žen v Praze a navíc ženou, která sama vedla velký podnik a sama rovněž těžce pracovala. Protože začala pravidelně podělovat chleby a almužnami chudé, ve svém domě poskytovala zdarma noclehy poutníkům a chudým studentům obědy, začalo se jí přezdívat Panímaminka od Halánků. Tak, jak se jí dařilo v podnikání, tak se jí nedařilo v soukromém životě. Oba manželé brzy zemřeli, předčasně jí zemřely tři děti z prvního manželství a jen synové z druhého manželství se dožili dospělosti. Přesto ani jejich životy nebyly bezproblémové a matka s nimi měla velmi mnoho starostí.

Starší syn Ferdinand Fingerhut vystudoval pivovarnictví a odešel na zkušenou do Francie, kde se zajímal o moderní výrobu likérů. Později mu matka koupila Černý pivovar na Karlově náměstí a Ferdinand ve svém domě otevřel známý společenský salón, kde se scházeli především hudebníci, zpěváci a herci. Později tento syn vzbuzoval pozornost ve společnosti svým bohémským životem i skandálními rozvodem.

Mladší syn Vojtěch matku překvapil rozhodnutím, že se chce věnovat orientalistice, což matka považovala pro syna z bohaté rodiny za něco velmi nepatřičného. Od mládí miloval četbu o dalekých krajích a lákala jej Čína. Nakonec odešel do Vídně studovat práva a zde jej zastihl revoluční rok 1848. Vojtěch se aktivně zúčastnil studentských bouří i bojů na barikádách a před policejní perzekucí a trestem smrti uprchl do Spojených států amerických. Zde se usadil v městě Milwaukee, kde si otevřel knihkupectví a nakonec se stal veřej-

ných notářem pro stát Wisconsin. Po deseti letech se podařilo matce získat pro syna amnestii a v únoru roku 1858 se Vojtěch vrátil do Prahy. Již od studentských let používal český překlad svého jména, a tak se vrátil „Náprstek“. Vedl matce účetní knihy, a protože byl nadále policejně sledován, omezil své aktivity na matčin dům.

Matka musila dát upravit prostory pro společenský salón, protože za synem přicházely desítky známých a přátel, kteří chtěli znát Vojtovy zážitky a zkušenosti. Začal se zde pravidelně scházet výkvět české politiky, vědy, literáty a žurnalisté. Vábila je nejen Náprstkova vyprávění, ale především jeho knihovna. Vojta se z Ameriky vrátil plný předsevzetí vyvést svůj zaostalý národ z duchovního marasmu. Prvním krokem bylo vybudování soukromé knihovny, která by byla přístupna všem zájemcům a jež by seznamovala se světovými objevy a vynálezy. Náprstek si přivezl mnoho beden knih, začal kupovat veškerou českou produkci, kupoval po antikvariátech a rovněž v zahraničí. Brzy byla Náprstkova knihovna nejlépe zásobenou soukromou knihovnou v Praze. Obsahovala všechny žánry, od poesie před romány až po odborné publikace, slovníky a encyklopedie, to vše v mnoha jazycích. Knihovna byla budována nejen jako prostá půjčovna, ale především jako informační centrum. Proto začal Náprstek v knihovně shromažďovat nejen knihy, noviny a časopisy, ale i další prameny, jako nejrůznější grafiku (kresby, rytiny, tisky apod.), fotografie, stereoskopické obrázky, novinové výstřížky a samozřejmě i nejrůznější archiválie. Od dob své emigrace udržoval Náprstek kontakty s Čechy žijícími v Americe a ti, když se dověděli, že buduje knihovnu, začali mu posílat nejrůznější materiály. Brzy česká společnost věděla, že v Náprstkově

knihovně se najdou zcela unikátní materiály mimo jiné zaměřené i na daleké kraje. První, kdo se patrně v Náprstkově knihovně připravoval na svou dalekou cestu, byl Vojtův přítel, MUDr. Emil Holub. Nejen knihy, ale především obrazové fondy byly nesmírným lákadlem jak pro odborníky, tak i laiky, ženy a školní děti. Zvláště stereoskopické obrázky a fotografie z celého světa byly využívány jako ilustrace k veřejným přednáškám i třeba jako podklady k ilustracím. V době, kdy noviny používaly jen perové kresby, byly autentické fotografie opravdovou senzací. Stejně jako dr. Holub připravovali se v Náprstkově knihovně na cesty i další cestovatelé a badatelé. Brzy pochopili, že Vojta Náprstek je ochoten cestovatele také podporovat, ať již finančně, ale také různými službami a zásilkami.

Po roce 1862 získala Náprstkova myšlenka osvětové instituce v druhé fázi podobu průmyslového muzea. Na světové výstavě v Londýně nakoupil dostatek exponátů jak vzdělávacích, tak i technických novinek a různých vynálezů vhodných pro domácnost. Muzeum království českého tuto myšlenku odmítlo realizovat, a tak předměty zůstaly v domě U Halánků a Náprstek je vystavil na své soukromé výstavě na Střeleckém ostrově a nakonec se rozhodl vybudovat své soukromé muzeum. Chybějící finance nakonec poskytla ve svém odkazu matka. Anna Fingerhutová zemřela v roce 1873 a o rok později již její syn otevřel své plánované muzeum zatím v provizorních prostorách domu U Halánků. Podle země původu exponátů byly pro veřejnost otevřeny tři výstavní prostory s názvy Afrika, Amerika a Čína a Japan. V sále Afrika byly vystaveny předměty dovezené dr. E. Holubem, v Americe byly exponáty zasláné především českými krajany v USA a třetí sál zahrnoval asijské předměty, které si Náprstek nechal od cestovatelů a krajanů dovézt. I když Náprstek pojmenoval své muzeum jako České průmyslové, velmi záhy se v něm hromadily předměty etnografické a umělecko průmyslové. V roce 1875 byly položeny základy k nové muzejní budově, která se stavěla deset let. Poté ji ještě Náprstek pronajímal ke krátkodobým výstavám a teprve po několika letech se sbírky stěhovaly. Ukázalo se, že počet exponátů

tů od cestovatelů a štědrých dárců natolik narostl, že prostory nestačily. Náprstek byl nejen schopný komunální politik (zasedal v radě hlavního města Prahy), ale také úspěšný muzejník a mecenáš a člověk, který odhalil moc reklamy. Jako dobrý organizátor dokázal uspořádat reklamní kampaně, které přiváděly do jeho muzea tisíce lidí. I když otevíral muzeum jen o největších pražských poutích, tj. na svatého Jana a na sv. Václava, přesto bylo muzeum pro své unikátní sbírky vyhledáváno nejen Čechy, ale i cizinci, kteří Prahu navštívili. Po Náprstkově smrti (1894) vedla muzeum a knihovnu a kontakty se světem Náprstkova manželka, Josefa. Nakupovala sbírky, přijímala dary a také muzeum přestavbou zvětšila, aby byly všechny exponáty důstojně umístěné. Po smrti Josefy (1907) bylo muzeum vedeno kurátorem v čele s pražským primátorem se snahou instituci zestrátnit. To se povedlo až v roce 1932 a muzeum bylo nazváno Náprstkovo muzeum všeobecného národopisu. Kromě sbírek mimoevropských kultur zde byly exponáty i z evropského kontinentu a stejně tak knihovna dál shromažďovala knihy i obrazové materiály z celého světa. V 60. letech pak bylo muzeum definitivně přejmenováno a profilováno pouze na neevropská etnika. Velmi vyhledávanou je dodnes rovněž Náprstkova knihovna, která poskytuje zájemcům kromě historických knih také knihy z oblasti sociální antropologie a mimoevropské etnografie a rovněž knihy týkající se krajanské problematiky. Kromě dalších fondů jsou k dispozici i rozsáhlé archivy, z nichž především cestovatelský je využíván jak laiky, tak i odborníky z celého světa. Zahruje pozůstalosti předních českých cestovatelů, jejich deníky, zápisky, rukopisy, korespondenci a knihy. Popisují cesty především 19. a počátku 20. století od všech světadílů. Trojrozměrné exponáty spravují sbírková oddělení muzea a spolupracují se specialisty a odbornými pracovišti celého světa. Dodnes je tak Náprstkovo muzeum v Čechách mimořádnou institucí s unikátními sbírkami, které jsou veřejnosti přibližovány jednak ve stálých expozicích, ale především na četných krátkodobých výstavách.

Milena Secká
Náprstkovo muzeum

Spirituální představy Holubových Mašukulumbů

Sto dvacet let od Holubovy návštěvy dnešní jižní Zambie prováděl výzkum mezi Holubovými Mašukulumby mladý pracovník Zambijské univerzity z katedry afrických studií Tobias W. C. Sumaili.

Pojmenování Mašukulumbové (MaShukulumbwe) se používá dodnes, ovšem jen jako historický název oné populace, kterou dr. Emil Holub kdysi navštívil na obou březích řeky Kafue, tehdy známé jako Luengwe. Dnešní označení pro jeho Mašukulumby je Baila (sing. Mwila) a země, kterou obývají, Bwila. Mnoho poznatků o tomto etniku je známo z publikace *History of Baila* od autorů Smithe a Dalea, vydané v roce 1968.

Sumaili prováděl výzkum mezi dotyčným etnikem jižně od řeky Kafue ve vesnici Maala v polovině osmdesátých let, ale publikování jeho výsledků bylo vzhledem k neutěšeným finančním poměrům Zambijské univerzity možné až o deset let později. Útlá knížka *Shimunenga and the Traditional Culture of the Baila* o 49 stránkách byla proto vytištěna až v roce 1994 a dokonce v Jihoafrické republice.

Vraťme se ještě k Holubově názvu Mašukulumbové. Vznikl u Loziů, lidí z povodí horního toku řeky Zambezi, provádějících často nájezdy na etnikum, jehož příslušníci údajně šišlali, protože si upilovávali přední zuby. Jiný výklad vychází z toho, že název vysokých útesů (Holubových vrkočů) zní v místním jazyce *išušu*. Ty vysoké útesy prý nosili z praktického důvodu, aby se poznávali ve vysoké trávě při pastvě nebo při boji. Existuje pro ně ještě další název *maala*, v němž zřejmě nalezlo svůj původ i pojmenování vesnice, v níž Sumaili prováděl svůj výzkum.

Z Holubových cestopisů víme, že při příchodu do každé africké vesnice bylo nutné získat souhlas k návštěvě od místního náčelníka nebo stařešiny a v žádném případě nebylo možné usadit se pod libovolným stromem, který mohl být místem, kde byl pohřben něja-

ký významný předek a kde podle Afričanů sídlil jeho duch nebo i další duchové předků *basangushi*. Emil Holub rovněž píše o jakýchsi posvátných „hájích“, které v mašukulumbských vesnicích nacházel. Ty tam jsou dodnes, nazývají se *mabwawa* a vznikly tak, že se kolem hrobu významného předka zarazily do země pruty, které vzrostly a vytvořily onen „háj“ nebo někdy třeba jen jeden strom.

Jedním z významných předků byl i (U)Šimunenga, který žil před mnoha a mnoha lety v Maala, kde je dodnes uctíván jako „polobůh“, co do významu hned druhý po nejvyšším „bohovi“, stvořiteli Lezovi. Jiní, jemu podobní, existují i u sousedních mašukulumbských/Ila klanů nebo vesnic, například Zambwe (u Kabulamwandů), Ngala nebo taky Namadila (u Busangů).

Ve vesnici Maala se dodnes traduje jistý příběh: náčelník Munambala měl dva syny: Moombu a Šimunengu. Vlastnil dvě území: Busangu a Kaane. Po jeho smrti získal Moomba Busangu, kde byly dobré pastviny a snadný přístup k vodě. Šimunenga získal Kaane a musel s dobytkem na pastvu a k vodě přes Busangu, přičemž vznikaly krvavé šarvátky *kuzundwa*. Šimunenga býval velmi často poražen a snažil se proto najít šamana *mung'nga*, který by mu pomohl nad bratrem zvítězit. Našel ho na severním břehu řeky Kafue a získal od něho radu, jak toho dosáhnout. Podmínkou ovšem bylo, že bude muset být velmi silný, ničeho se nezaleknout a že jeho sestra Načilomwe, která měla malé dítě, bude souhlasit.

Rada zněla, že je třeba uvařit dětské maso společně s kouzelnou medicínou a dát ho sníst těsně před bitvou bojovníkům, kteří to však nesměli vědět. Načilomwe skutečně souhlasila, aby se její dítě stalo obětí. Šimunenga tentokrát zvítězil, bratrovy lidi zahnal a zmocnil se žádaného území, ale zůstal nadále žít v Kaane, které přejmenoval na Maala, prý

podle názvu vrkočů *maala*. Obával se ovšem, aby šaman *mung'nga* nedal stejnou radu i bratřím, a rozhodl se proto zbavit se ho navždy. Domluvil se s lidmi žijícími u řeky, místními převozníky, aby ho při cestě domů zabili, a slíbil jim za to odměnu mnoha kusů dobytka. Ti napřed převezli na druhý břeh šamanův doprovod, jeho pak posadili do proděravělé loďky a uprostřed řeky utopili. Dodnes se plní další Šimunengův slib, že potomci těchto převozníků dostanou od současného náčelníka jedno dobytečce při každém úmrtí ve vesnici.

Před svou vlastní smrtí Šimunenga žádal, aby byl pohřben zabalený do leopardí kůže na místě *masalu* a aby se při tom bubnovalo na bubny *šabukali a ndandala*. Mělo se zabít několik kusů dobytka, uvařit a pít pivo, tančit a všichni pozůstali měli být veselí. Dodnes se traduje, že po třech letech se jim zjevil jako duch v podobě krávy, která zabučela.

Každoročně se konají časté oslavy na Šimunengovu počest, třeba při vyhánění skotu na pastvu, před sklizní obilí nebo dojde-li ve vesnici k vraždě. Mají za účel, aby Šimunenga ochránil lidi z Maalu. Trvají obvykle tři dny, konají se jen za úplňku a organizuje je prostředník *kuompolola*, jakýsi ochránce vesničanů z řad živých, kterým je nyní náčelník z Maala Amos Kande Čaambwa. Přestože neexistuje doložená rodová posloupnost, lidé věří, že jsou přímými následníky svého dávného a „slavného“ předchůdce.

Kuompolola musí být nahý, jde první k místu obřadu a vyšplhá na nejbližší strom s mnoha ostny. Když se všichni shromáždí, seskočí a jako zázrakem není vůbec poškrábán. Promlouvá pak k lidem, sděluje jim Šimunengovy předpovědi (pro rok 1985/86 to byly nemoci, které postihnou lidi i dobytek) a radí, jak se na ně připravit, případně je léčit; tentokrát zdůvodňoval jejich vznik tím, že bude sice dost vláhy pro kukuřici, ale deště přinesou zároveň

choroby. Návod, jak jim čelit, zněl, že vesničané mají na začátku silného větru vzít do hrsti hlínu a hodit ji ve směru jeho vanutí. Tím nemoc odletí na západ a nikomu neuškodí.

Slavnost trvá tři dny a už večer před začátkem přinese *kuompolola* první obětní jídlo a pivo na pohřební místo *isaka*. První den tančí a zpívají ženy ve starých tradičních pohřebních oděvech *masalu* kolem hrobu a obracejí se s velmi vulgárními a provokativními výrazy k mužům, kteří ale jen sedí a pijí pivo. Druhý den pokračují v centru vesnice tance žen, tentokrát s klacky v rukou; píchají jimi do země nebo jimi mávají nad hrobem, což má připomínat zabití šamana *mung'nga*.

Třetí den lidé přičtenou velký počet dobytčat do ohrady a chlubí se nejlepším býkem; pak dobytek odezenou k řece Kafue, přičemž napřed jde náčelníkovo stádo. Den končí na břehu dalšími společnými tanci a hrou *šifundwe*, kdy muži znázorňují boj s nepřítelem; pak se všichni vracejí domů a pití piva pokračuje až do rána.

V africkém prostředí je běžné, že „silní“ jedinci, ať už z řad lidí nebo zvířat, jsou dodnes považováni, jak můžeme poznat z mnoha lidových vyprávění a bajek, za vzory a následoványhodné bytosti. Krutost, lstivost i zabití nejbližších zůstávají dodnes vzorem chování, pokud ovšem dotyčný „hrdina“ skutečně zvítězil nebo získal úspěch. Uvedený výsledek výzkumu mladého zambijského sociálního antropologa to jen potvrzuje. Doprovodné fotografie navíc ukazují, že zmíněných oslav se nezúčastňují pouze „zaostalí“ vesničané, ale i jejich příbuzní z měst, moderně oblečení, možná i vzdělaní, a občas se mezi nimi objeví i nějaký významný politik. Cizím lidem, divákům, je naopak přítomnost přísně zapovězena.

Otakar Hulec
Společnost přátel Afriky

Čas království a říší

aneb sociologie politiky a politická sociologie v očích Ibn Chaldúna (27. 5. 1332 – 17. 3. 1406)

Před 675 lety se v severoafrickém Tunisu narodil Ibn Chaldún, slavný arabský historik, teoretik vědy, politik, ekonom a sociolog. Za svého života napsal několik děl, ale pouze jedno mu propůjčilo posmrtnou slávu. Epochální spis *Čas království a říší* s jeho úvodní pasáží (tzv. *Muqaddimou*) napsal v letech 1372 až 1382, avšak po celý zbytek života ho dále upravoval a vylepšoval. Spis *Čas království a říší* (arabsky *Kitáb al-'Ibar*) se zabývá „novou vědou“, naukou o civilizaci, která je novým oborem, jenž založil. Následující text je pokusem o hlubší rozbor této nauky a její částečné srovnání s Aristotelem, kterého Ibn Chaldún s oblibou cituje. Ibn Chaldúnovy revoluční myšlenky a vědecké závěry byly na svou dobu nevídané, neboť bylo neobvyklé, aby se vrcholný arabský myslitel objevil v době, kdy byl arabský svět již nenávratně za svým zenitem.

1. Ibn Chaldúnova nová věda, její cíl a vymezení

Ibn Chaldúnův spis *Čas království a říší* má jeden ústřední cíl, jímž je podat první souhrnné pojednání o nové vědě, kterou Ibn Chaldún založil: „...je to současně samostatná věda, neboť má svůj zvláštní předmět, totiž lidskou civilizaci a společenskou organizaci, a obsahuje své zvláštní problémy, totiž vysvětlení podmínek, které se postupně pojí k podstatě civilizace... A věz, že pojednání o tomto předmětu je něco zcela nového, mimořádného a nanejvýš užitečného.“¹⁾ Ibn Chaldún vymezuje nejen cíl nové vědy, ale i její vymezení vůči ostatním disciplínám: „Tato věda nepatří mezi vědy rétorické... (...) Není rovněž sou-

částí vědy o politice, neboť politická věda se zabývá správou rodiny nebo města v souladu s etickými a filozofickými požadavky za tím účelem, aby byly masy vedeny k jednatí, jehož výsledkem má být zachování a trvání lidského rodu.“²⁾

Je zajímavé, že ač se Ibn Chaldúnova nová věda dotýká tak složitého a všeobecného tématu příčin fungování a utváření lidské civilizace, tak není příbuzná politické filozofii, jejíž předmět je jí do jisté míry velmi blízký. Ibn Chaldún sám sebe nepovažuje za filozofa³⁾ a asi ani za vědce v tom smyslu, v jakém toto označení chápe. Dal by se říci, že se oproti oběma zaměstnáním⁴⁾ kriticky vymezuje: „Vědci jsou... v celé své intelektuální činnosti zvyklí zacházet se záležitostmi myslí a s myšlenkami. Neznají nic jiného. Naopak politikové si musí všimnout skutečností vnějšího světa a podmínek, které souvisí s politikou a závisí na ní.“⁵⁾ (...) Vědci jsou zvyklí na zevšeobecnování a na analogické závěry. Když sledují politiku, vtlačují svá pozorování do lisu vlastních názorů a vlastního způsobu dedukce. Tím se dopouštějí mnoha omylů...“⁶⁾

Ibn Chaldún poprvé v historii vědy podrobuje společnost, kulturu a civilizaci objektivnímu vědeckému zkoumání. Pro mne jako Evropana je velmi zajímavé, jak ve svém myšlenkovém světě dokázal smířit rozumovou

²⁾ *Tamtéž*, s. 94–95.

³⁾ Určitě se nepovažuje za filozofa ve smyslu Aristotela či Al-Farábiho, kterého kritizuje.

⁴⁾ Pro vymezení se vůči politickým filozofům viz část č. 4.

⁵⁾ V tomto momentě se nepochybně odráží Ibn Chaldúnova zkušenost se světem politiky, která ovlivnila i způsob napsání jeho díla a koncepci jeho nové vědy: „...všimnout [si] skutečností vnějšího světa a podmínek...“.

⁶⁾ *Tamtéž*, s. 498.

¹⁾ Ibn Chaldún: *Čas království a říší*, s. 23.

oblast svého bádání s islámem, který naopak před vlivy spekulativního myšlení tvrdě hájí. Při svém bádání však postupuje zcela racionálně a dochází k revolučním zjištěním. Například na poli ekonomie došel k závěru, že s pokrokem civilizace bude relativní význam zemědělství klesat, zatímco bude stoupat význam jiné výroby a zejména služeb, a že dělba práce podporuje a posiluje lidskou soudržnost.

V *Muqaddimě* se kromě jiného Ibn Chaldún věnuje také sedmi druhům chyb, kterých se historici dopouštějí, jako jsou neschopnost zařadit událost do kontextu, přílišná důvěra v jeden zdroj informací či zejména ignorování pravidel, na jejichž základě se utváří lidská civilizace.⁷⁾

2. Člověk a lidská společnost v očích Ibn Chaldúna

Ibn Chaldún zná dílo Aristotela a několikrát ho využije mj. i při svém výkladu o člověku. Oba se shodují v názoru, že člověk je *zoon politicon* (tj. že člověk je svou přirozeností určen k životu v obci), i když v důvodech, které to způsobují, se liší. Každopádně u obou myslitelů je vznik lidské organizace dán potřebou člověka dosáhnout soběstačnosti, což může člověku umožnit jen společnost. Mezi Aristotelem a Chaldúnem však i zde panuje zásadní rozdíl v tom, co tato soběstačnost znamená.

Pro Ibn Chaldúna je základním pojítkem lidského společenství pokrevní příbuzenství, na jehož základě vzniká „skupinový pocit“ neboli *‘asabíja*, o které budu mluvit v následující podkapitole. Kromě pokrevního příbuzenství však může *‘asabíja* vzniknout také na základě přátelství, úzkého spolenectví či vztahu pán-propuštěnec. U Aristotela je naopak pojítkem obce „etický cit“⁸⁾ neboť jen v lidském společenství jsou lidé spojeni společným cílem ctnosti, vzájemnými právy a povinnost-

mi. Zatímco u Aristotela znamená soběstačnost člověka v obci především možnost rozvoje jeho ctnosti, v případě Ibn Chaldúna jde na prvním místě o praktické potřeby jako zajištění dostatku potravy či obrana vůči vnějšímu nepříteli.⁹⁾

V odlišné interpretaci důvodů vzniku lidské společnosti a jejího sjednocujícího prvku je vidět rozdílný stupeň vývoje středověké arabské a starověké řecké společnosti, kdy řecká společnost v době Aristotela na rozdíl od arabské už překonala kmenové období, kdy byla společenská identita založena v první řadě na pokrevním příbuzenství. Ibn Chaldúnova interpretace základů lidské společnosti podle mne není méně kvalitní, ale pouze odpovídá prostředí a své době.

Podle Ibn Chaldúna člověka od zvířat odlišuje schopnost myslet. Co se týká přirozených vlastností člověka, tak se Ibn Chaldún a Aristotelés v několika ohledech liší. Nejdůležitějším rozdílem je pohled na (ne)přirozenou schopnost člověka rozpoznat dobro a zlo. U Aristotela jde o vrozený smysl, který se projevuje prostřednictvím řeči: „...řeč je však určena k tomu, aby naznačovala, co jest prospěšné a škodlivé, a tudíž také, co jest spravedlivé a nespravedlivé; to jest zajisté vlastní člověku před ostatními živočichy, že jediný má smysl pro dobro a zlo...“¹⁰⁾ U Ibn Chaldúna je však člověk v tomto směru nazírán jako tabula rasa, pro kterou je rozhodující, zda se dřív setká s dobrem či se zlem: „Každé dítě se rodí v přirozeném stavu. (...) Jestliže do duše nějakého dobrého člověka vstoupí nejdřív zvyky patřící k dobru a duše si tím přivykne na dobro, vzdaluje se takový člověk zla a shledává jeho přijetí obtížným.“¹¹⁾ Pro zlo to platí analogicky také.

Zdá se ale, že člověk má větší sklon ke zlu. Ibn Chaldún to ilustruje následujícím veršem: „*Injustice is a human trait. If you find a moral*

⁷⁾ Pro plný výčet 7 chyb viz <http://en.wikipedia.org/wiki/Muqaddima>.

⁸⁾ V kontrastu s pouhým pudem u zvířat.

⁹⁾ V obou těchto faktorech (potrava a obrana) je stejně jako u pojítka pokrevního příbuzenství velmi dobře vidět zkušenost Ibn Chaldúna se způsobem života kočovníků.

¹⁰⁾ Aristotelés: *Politika I, 2, 1253 a 14–19.*

¹¹⁾ Ibn Chaldún: *Čas království a říší, s. 127.*

man, there is some reason why he is not unjust.“¹²⁾ Také záleží na dané společnosti. Podle Ibn Chaldúna mají blíží k dobru beduíni než usedlíci, protože usedlíci jsou příliš zvyklí na přepych a různé světské rozkoše, což jejich duše plní špatnými vlastnostmi. Důvodem tohoto stavu je, že usedlíci na rozdíl od beduínů mají na podobné radovánky čas. Připomíná to Aristotelův názor, že nejlepší druh demokracie může existovat ve společnosti rolníků, kteří mají mírné jmění. Stejně jako beduíni jsou totiž vytiženi obstaráváním skrovného živobytí a na hašteření ve sněmu nemají čas.

Ibn Chaldún rozděljuje lidskou společnost do dvou základních skupin: na *badáwu* a *hadáru*, přičemž tradiční význam obou slov o něco posouvá. *Badáwa* tradičně znamená „pouštní způsob života“, Ibn Chaldún k tomu ještě přidává i zemědělské obyvatelstvo v krajích vzdálených od měst, venkov a polokočovníky obecně. *Hadára* je v tradičním smyslu slova „usedlý způsob života“ Ibn Chaldúnem rozšířený i o život obyvatelstva v bezprostřední blízkosti měst, která zásobuje. Oba tyto typy lidské společnosti jsou stavěny do protikladu a brány za přirozené. Každý typ má pak své kladné a záporné stránky.

3. Koncepce 'umránu a 'asabiji

Ibn Chaldún byl ve své filozofii ovlivněn Avicennou, a proto zdůrazňoval nesoběstačnost lidské jedince. Díky možnosti myslet, kterou má člověk od Boha, spolu mohou lidé spolupracovat. Plná spolupráce posléze vyústí v proces zvaný *tamadun* (urbanizace). Jakmile je dosažen jistý stupeň společenské organizace, tak vzniká *'umrán* (civilizace). Termín *'umrán* má tradiční význam „(vy)budovat“ či „rozvinout“ a Ibn Chaldún k němu dodává ještě význam „populace“. Spojení pojmu civilizace s populací je dáno Ibn Chaldúnovým přesvědčením, že zvyšující se počet obyvatelstva automaticky znamená i celkové rozšíření kultury a civilizace.

Koncepce *'asabiji* má v Ibn Chaldúnově pojetí lidské civilizace ústřední místo. Je vel-

mi těžké tento pojem přesně přeložit, vyskytuje se pro něj termíny jako skupinovitost, esprit de corps, stranický duch, skupinový pocit, propaganda aj. Nechybějí ani názory, že jde o vlastenectví či kmenové vědomí. Myslím ale, že až na obecný termín „skupinovitost“ jsou všechny ostatní překlady příliš úzké. Je třeba zdůraznit, že pozadím, na němž se dynamická síla *'asabiji* může uplatňovat, je neustálý sociální střet *hadáry* s *badáwou*.

Jak jsem uvedl, *'asabija* vzniká především na základě příbuzenského poměru či dlouhodobého a úzkého kontaktu členů nějaké skupiny a je nezbytnou podmínkou vzniku království (arabsky *mulk*), jež je jejím cílem: „*Je to z toho důvodu, že kmenová soudržnost poskytuje ochranu a umožňuje vzájemnou obranu, prosazování nároků a všechny ostatní druhy společenských činností. Zmínili jsme se rovněž, že lidské bytosti od přirozenosti potřebují v každé společenské organizaci někoho, kdo by vykonával zabraňující vliv a působil jako prostředník, aby tak zamezil vzájemnému boji jejích členů. Tento člověk musí mít v ohledu kmenové soudržnosti nutně převahu a nadvládu nad ostatními. (...) Takovou převahou je královská autorita, která znamená víc než vůdcovství. Princip vůdcovství spočívá na náčelníku, a toho sice lidé poslouchají, on však sám nemá žádnou moc, aby donutil ostatní podřídit se jeho rozhodnutím. Královská autorita znamená nadvládu a možnost vládnout pomocí síly.*“¹³⁾

Jak jsme uvedli, cílem *'asabiji* je *mulk*. Vůdce, který se zmocnil kontroly nad *'asabijou*, se pak snaží založit dynastii (*dawla*¹⁴⁾). Ibn Chaldúnův pohled na dějiny je cyklický stejně, jako se cyklicky střídají vládnoucí dynastie, jež jsou vždy po nějaké době zrušeny poté, když prošly pěti stádii¹⁵⁾ své existence. Odpověď na způsob, jakým je v takto

¹³⁾ Ibn Chaldún: *Čas království a říší*, s. 140.

¹⁴⁾ V Ibn Chaldúnově terminologii se slovem *dawla* rozumí jak dynastie, tak stát nebo říše.

¹⁵⁾ Stádia: 1. úspěchu, 2. konsolidace královské moci, 3. pohodlí a klidu, 4. spokojenosti a mírumilovnosti, 5. plýtvání a rozhazování. – *Je zde vidět myšlenka neodvratnosti postupné degradace politického zřízení obsažená už u starověkých myslitelů (např. Cicero).*

¹²⁾ Ibn Chaldún: *The Muqaddimah*, s. 97.

nestálých podmínkách zachován civilizační růst, je pojem *malakah* (vloha, zvyk). *Malakah* zde znamená schopnost primitivnějších dobyvatelů osvojit si kvality civilizace, kterou pokoušeli. Ibn Chaldún odmítá tezi, že by některé národy byly lépe nadány pro dosažení vyššího civilizačního stupně.

Je zajímavé, že Ibn Chaldún teorii 'asabije aplikoval i na šíření náboženské moci a náboženství jako takového: „*Náboženská propaganda bez kmenové soudržnosti nemůže dosáhnout svého cíle.*“¹⁶⁾ Ibn Chaldún je sice hluboce věřící muslim, ale odmítá názory učenců, že by lidská společnost nemohla bez náboženství (tj. islámu) existovat. Tento racionální poznatek pak obratně sklouobil se svým náboženským přesvědčením: „*Alláh nikdy neseslal proroka, který by se neopíral o moc svého lidu.*“¹⁷⁾

4. Jediným vhodným společenským zřízením je království

Jak jsem uvedl v předchozí části, člověk podle Ibn Chaldúna potřebuje autoritu, která bude řídit lidskou společnost. Ve shodě s Aristotelem tvrdí, že touto autoritou má být král. Nezdá se, že by ho zkušenost jeho předků se sevilskou patricijskou republikou nějak poznamenala. Král má ovšem respektovat pravidla a zákony a zvláště se vyvarovat tyranie a nespravedlnosti: „*Protože nespravedlnost a tyranství vedou (...) k vyhubení lidského druhu, neboť způsobují zničení civilizace...*“¹⁸⁾

Královská moc je pro Ibn Chaldúna „...*přirozenou vlastností člověka nutnou pro lidstvo.*“¹⁹⁾ Co se týče filozofických konceptů ideálního státu, tak se proti nim vymezuje,

protože neodpovídají reálným podmínkám: „*Společenskou organizaci, která by splňovala takové podmínky [tj. absenci centrální autority], nazývali ideálním městem (al-madína al-fádila) a zákony a mravní normy v něm vládnoucí, politickou utopií.* (...) *Toto 'ideální město' filozofů je cosi velmi vzdáleného a zácného a diskutuje se o něm jen jako o hypotéze.*“²⁰⁾ Pohled Ibn Chaldúna se nám právem může zdát poněkud jednostranný, na druhou stranu si ale můžeme položit otázku, zda by se v tehdejší arabské společnosti mohlo uchytit jakékoliv jiné zřízení než monarchie (či kmen v čele s náčelníkem).

5. O nevyhnutelných nedostatcích díla a jeho poplatnosti době

Ibn Chaldúnovo dílo se přes veškerou autorovu pečlivost nevyhnulo několika chybám a nedostatkům. Omezené znalosti světa mimo arabský kulturní okruh vedly Ibn Chaldúna k přesvědčení, že některé poznatky, k nimž dospěl na základě zkoumání arabské usudlé a kočovné společnosti, jsou platné pro celý svět.²¹⁾

Kromě nedostatku informací čelil Ibn Chaldún ještě vlivu lidových pověr a islámského učení, které vylučuje spekulativní myšlení. Oběma těmito vlivům do jisté míry podlehl, např. věřil v existenci magických sil, jako jsou džinové, nicméně zastával názor, že nemají žádný rozhodující význam na normální běh lidských záležitostí. Ibn Chaldún je tak se svým racionálním myšlením někde napůl cesty²²⁾ – v magii a kouzla věří, kdežto astrologii a alchymii odmítá na základě racionálních argumentů.

Co se týká islámu, Ibn Chaldún se striktně staví proti roli rozumu v něm: „*Intelektuální*

¹⁶⁾ Ibn Chaldún: *Čas království a říší*, s. 31.

¹⁷⁾ *Tamtéž*, s. 31.

¹⁸⁾ *Tamtéž*, s. 262. Ibn Chaldún ve svých úvahách o tyranii a nespravedlnosti zdůrazňuje zejména jejich ekonomický (škodí zisku a obživě) a etický rozměr (je např. proti zavádění nucených prací či uvalování povinností mimo rámec náboženského práva).

¹⁹⁾ *Tamtéž*, s. 102.

²⁰⁾ *Tamtéž*, s. 286.

²¹⁾ *Např. názor o přirozenosti královského zřízení pro člověka.*

²²⁾ *Na půl cesty s kritickým myšlením je i v případě džinů – jejich existenci uznává, ale rozumově popírá, že by měli více hlav, neboť to si prý vymysleli lidé, aby naznačili jejich oškli-vost a hrůzyplnost.*

*vědám a jejich představitelům se do určité míry podařilo proniknout do islámu. Svedli mnoho lidí, kteří dychtili studovat tyto vědy a přijmout názory v nich vyslovené.*²³⁾
A pobouřeně dodává citaci z Koránu „A kdyby

*Bůh chtěl, nebyli by tak činili... [nech je tedy být i s tím, co si lživě vymýšlejí].*²⁴⁾

Jan Kužvart
Společnost česko-arabská

²³⁾ *Ibn Chaldún: Čas království a říší, s. 459. Je možné, že zde kritizuje vliv myšlenkového směru mu'atazily.*

²⁴⁾ *Súra 6. „Dobytek“, 2. polovina verše č. 138/137 (Korán, přeložil Ivan Hrbek, s. 435).*

Doporučení konference „Česká republika a Afrika“ (25. října 2007, Praha)

Konference „Česká republika a Afrika“, kterou zorganizovaly dne 25. října 2007 pod záštitou ministra zahraničních věcí České republiky Společnost přátel Afriky, Rozvojové středisko Ústavu mezinárodních vztahů a Pracovní skupina pro koordinaci příprav na zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj při Radě vlády České republiky pro udržitelný rozvoj, po posouzení plnění mezinárodních závazků České republiky vyplývajících z jejího členství v Organizaci spojených národů (OSN), Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a v Evropské unii (EU), zvláště pak z Rozvojových cílů tisíciletí, Johannesburgského implementačního plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji, Světového summitu o informační společnosti (WSIS), Strategie EU pro Afriku, a také z dobrovolných národních závazků (Strategie udržitelného rozvoje České republiky, Koncepce zahraniční politiky České republiky a Koncepce zahraniční rozvojové pomoci), a iniciativ nevládního sektoru přijala následující doporučení:

Politické vztahy

1. Prohlubovat dvoustranné vztahy s africkými státy na základě rovnoprávného partnerství v zájmu vzájemného obohacení se a společného příspěvku pro rozvoj světa a posilovat fyzickou a obsahovou přítomnost na africkém

kontinentu jak ze strany veřejného, tak i soukromého sektoru a nevládních organizací;

2. Koordinovat s africkými státy, významnými aktéry mezinárodních vztahů, prosazování priorit zahraničně politických zájmů České republiky a zajištění odpovídajícího zastoupení afrických států i České republiky v mezinárodních organizacích;

3. Posilovat prostřednictvím dvoustranných vztahů politické, ekonomické, sociální, kulturní a environmentální vazby mezi Evropou a Afrikou a vytvářet dlouhodobé strategické partnerství v zájmu účinnějšího vypořádání se s výzvami globalizovaného světa;

4. Podporovat vzájemnou kulturní, vzdělávací a společenskou spolupráci České republiky a Afriky;

5. Navazovat a udržovat úzké kontakty s africkými státy při prosazování posílení multilateralismu v rámci reformy systému OSN a při zlepšování jeho účinnosti, včetně mnohostranné mezinárodní spolupráce s využitím gescí a odborné logistické podpory agentur a programů systému OSN (FAO, UNIDO, ITU, WHO, UNESCO, UNDP, UNEP ad.);

6. Aktivně participovat na iniciativách Evropské unie ve vztahu k africkému kontinentu.

Ekonomické vztahy

7. Podpořit rozvoj přímých ekonomických vztahů mezi českými a africkými subjekty nástroji ekonomické diplomacie;

8. Hledat účinné formy dvoustranného i mnohostranného partnerství českých a afrických podnikatelských subjektů při podnikání na africkém kontinentu;

9. Posilovat obchodní zastoupení České republiky v afrických zemích (přes společné obchodní komory, obchodní zastoupení českých zastupitelských úřadů a další společné instituce);

10. Podporovat analýzy trhů jednotlivých afrických zemí a z toho vyplývajících možností spolupráce mezi českými a africkými podnikatelskými subjekty;

11. Posilovat nástroje české proexportní politiky s cílem rozšiřovat možnosti českých podnikatelských subjektů prosadit se na afrických trzích.

Rozvojová spolupráce

12. Zvyšovat postupně objem české zahraniční rozvojové spolupráce (ODA) k dosažení v dlouhodobé perspektivě mezinárodně přijatých závazků a zvyšovat odpovídajícím způsobem podíl Afriky na této pomoci;

13. Společně s africkými státy prosazovat cíle udržitelného rozvoje s jeho reflexí v politické, ekonomické, sociální a environmentální oblasti a v tomto kontextu posilovat angažovanost České republiky v příslušných programech OSN se směřováním na africký kontinent;

14. Posílit angažovanost České republiky v mezinárodním úsilí o předcházení vzniku krizových situací na africkém kontinentu formou projektů prosazování „dobré správy věcí veřejných – good governance“, lidských práv a občanských svobod a pomoci při institucionálním zajišťování kvalitní státní správy, regionální a místní samosprávy v Africe;

15. Přispívat k budování vzájemného partnerství Evropy a Afriky při řešení globálních problémů rozvoje aktivním zapojením do činnosti Evropského rozvojového fondu;

16. Usilovat o členství České republiky ve Výboru pro rozvojovou pomoc OECD;

17. Zvážit členství České republiky v Africké rozvojové bance, které by umožnilo participaci na výběrových řízeních projektů v Africe;

18. Prosazovat synergický přístup k projektům v Africe, tj. zohledňovat dosažení více

společných cílů v rámci projektů, a také vytváření pocitů společného vlastnictví výstupů projektů a postupného přenášení zodpovědnosti na africké státy a jejich národní zájmové skupiny;

19. Klást důraz na kvalitní přípravu integrovaných projektů zohledňujících udržitelný ekonomický rozvoj, zlepšení sociálního postavení jednotlivých složek africké společnosti a udržitelnost životního prostředí a integrovat genderové aspekty do programů rozvojové pomoci;

20. V rámci synergie do těchto projektů začlenit i segmenty věnované odbornému a specializovanému vzdělávání, kde je zapotřebí podpořit přípravu odborníků a posílit účast těchto odborníků na rozhodovacích a řídicích procesech;

21. Pokračovat v nastoupeném procesu užší prioritizace geografického a sektorového zaměření projektů rozvojové spolupráce v zájmu jejich zkvalitnění a větší integrované účinnosti;

22. Věnovat pozornost strategickým oblastem, jako jsou dostupnost energií, diverzifikace energetických zdrojů, udržitelné využívání přírodních zdrojů v kontextu změn klimatu, zajištění přístupu k vodě a ochrany půdy;

23. Rozvíjet a podporovat výchovu a vzdělání především mladé generace Afriky, včetně zlepšení přístupu k informačním a komunikačním technologiím a zvyšování počítačové gramotnosti, a rozvíjet zvláště takové formy, které jsou pro Afriku nejvíce důležité a zohledňují místní podmínky afrických států, a spoluvytvářet podmínky pro stabilizaci vysokoškolsky vzdělaných a odborně kvalifikovaných pracovníků na africkém kontinentu v zájmu podpory rozvoje této části světa.

Domácí aktivity České republiky

24. V rámci budoucí aktualizace Koncepce zahraniční politiky České republiky a Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce zvýšit důraz na česko-africké vztahy a zařadit africký kontinent jako prioritu pro českou rozvojovou pomoc při zohledňování globálních cílů ve vztahu k Africe;

25. Stanovit prioritou české zahraniční politiky a rozvojové spolupráce prosazování údr-

žitelného rozvoje – v souladu s doporučeními OSN, OECD a EU;

26. Podporovat propagaci česko-afrických politických, hospodářských, environmentálních, kulturních, vědeckých, školských a sportovních vztahů uvnitř České republiky a vytvářet optimální podmínky pro zintenzivnění vzájemných kontaktů;

27. Věnovat zvýšenou pozornost podpoře rozvoje afrických studií a afrikanistiky ve vysokoškolských, výzkumných a vědeckých institucích v České republice;

28. Usilovat o větší informovanost veřejnosti i politické reprezentace o specifikách vývoje sociálně-ekonomického a kulturně-historického prostředí v afrických zemích, a také o problematice zahraniční rozvojové spolupráce;

29. Propagovat africký kontinent a přispívat k posilování etnické a kulturní snášenlivosti;

30. Zvyšovat povědomí mezi českými podnikatelskými subjekty o tzv. fair trade produk-

tech jako alternativním řešením možností česko-afrických obchodních vztahů a usilovat o nárůst poptávky po fair trade produktech v České republice.

Poznámka:

Tato doporučení byla zaslána také: ministryni Džamile Stehlikové, Ministerstvu školství, zemědělství, práce a sociálních věcí, kultury, zahraničních věcí, vnitra, průmyslu a obchodu, zdravotnictví, financí, Hospodářské komoře ČR, Poslanecké sněmovně, Senátu ČR, Úřadu vlády, Stálé misi ČR při OSN New York, Stálé misi ČR při OECD, Svazu průmyslu a dopravy, Stálému zastoupení ČR při EU a rektorovi Univerzity Karlovy, v anglické verzi také na sekretariát Komise OSN pro udržitelný rozvoj a portugalskému předsednictví EU.

Přemysl Štěpánek
Ministerstvo životního prostředí

Poselství generálního tajemníka OSN ke Dni solidarity s palestinským lidem

New York, 29. listopadu 2007

Letošní Mezinárodní den solidarity s palestinským lidem přichází v době pokračujícího palestinského utrpení, násilné okupace a konfliktu. Ale také v době, kdy vzniká úsilí o nový začátek a o uskutečnění řešení dvou států.

Před dvěma dny se v Annapolis sešli prezident Abbás a premiér Olmert pod záštitou prezidenta Bushe a před přítomnými zástupci širokého mezinárodního společenství, včetně představitelů Arabské ligy, se shodli na zahájení rozhovorů o základních tématech bez výjimky ve snaze uzavřít mírovou dohodu. Oba slíbili, že udělají vše pro to, aby řešení dosáhli do konce roku 2008.

Nyní je proto třeba provést tento plán. To, co dnes říkáme, je méně důležité, než to, co zítra uděláme. Na konferenci v Annapolis jsem slíbil plnou podporu mírovým snahám ze strany OSN. Zdůraznil jsem, že OSN připravila během 60 let velké množství mírových návr-

hů, od Plánu na rozdělení Palestiny přes rezoluce Rady bezpečnosti č. 242, 338, 1397 a 1515. A dnes má OSN jen málo důležitějších priorit, než vidět tento konflikt vyřešený.

Všichni víme, proč tomu tak je. Palestincům bylo po 60 let upíráno právo na sebeurčení. Palestinská společnost byla roztržena: územně osadami, vyvlastňováním a bariérou na okupovaných územích; společensky a ekonomicky; a také politicky mezi Gazou a Západním břehem. Palestinci se začali obávat o budoucí stát-nost. Tento dojem se musí změnit.

Proces započatý v Annapolis musí změnit životy Palestinců a zaručit jejich svobodu a nezávislost. Proces musí ukončit okupaci a vytvořit nezávislý a životaschopný Stát Palestina, žijící v míru uvnitř i se sousedy. Proces musí také ochránit důležité zájmy Izraelců: Palestinský stát, který je opravdovým partnerem a nikoli zdrojem terorismu,

bezpečné a uznávané hranice, definitivní konec konfliktu.

Nemůžeme zavírat oči nad vážnými pochybami a nedůvěrou na obou stranách, které se týkají vůle a možností dosáhnout těchto cílů. Přes diplomatickou snahu jsou podmínky mnoha Palestinců i Izraelců složitější, nikoli snazší. Izrael čelí skutečným bezpečnostním hrozbám, izraelští civilisté umírají při raketových útocích. Palestínští civilisté jsou zase oběťmi operací izraelské armády. Pro pásmo Gazy platí přísné restrikce dodávek a pohybu lidí, které vedou k závažné humanitární situaci. Osady na Západním břehu expandovaly a vyrostla kontrolní stanoviště. Nezaměstnanost a chudoba přitom stále rostou.

Nespravedlností a strach na obou stranách komplikují snahu uvěřit v politický proces. Ale právě to je to, co musíme udělat. Musíme zapomenout na jednotlivosti a řešit konflikt jako celek.

Jednání o konečném statutu musí začít co nejdříve a musí obsahovat všechny otázky – Jeruzalém, uprchlíky, hranice, osady, bezpečnost a vodu. Musíme také Palestinské samosprávě pomoci v obnově a reformě. Doufám, že široké pole dárců udělá krok kupředu

v politické a finanční podpoře na blížící se konferenci v Paříži i po ní.

Musí se změnit rovněž situace přímo v oblasti. Bez implementace dlouhodobých rozhodnutí v rámci Cestovní mapy a Dohody o pohybu a přístupu nemůže být diplomatický proces úspěšný. Jestliže mír je založen na naději, nikoli na zoufalství, musíme se také zmínit o lidech žijících v Gaze. Více než kdokoli jiný trpí konfliktem a chudobou. Humanitární pomoc je pro ně zásadní a snahy OSN v této oblasti potřebují podporu dárců. Tato pomoc ale nemůže být náhražkou fungující ekonomiky. Aby mírová dohoda byla skutečně funkční, musí také dojít k sjednocení Západního břehu a Gazy pod legitimní palestinskou samosprávou.

Vize ukončení okupace a konfliktu, jakož i dvou států žijících vedle sebe v míru, je vizí spravedlnosti, bezpečnosti a míru. Těto vize lze stále ještě dosáhnout. Ale jen pokud všichni přijmou zodpovědnost za to, čím vším mohou přispět. Nyní, když si palestinské vedení a Izrael dali za úkol ukončit konflikt a zaručit lepší budoucnost pro své děti, ukažme solidaritu s palestinským a izraelským lidem. Podpořme je a nevzdávejme se dříve, než bude cíle dosaženo.

Muhammad Mahdí al-Džawáhiri

*Řekl mi a otočil se ke mně – zatímco já byl
v půli cesty za svým osudem – Jsi cestovatel
jako já?*

Řekl jsem, Ne, jsem bezdomovec...

Řekl, Kdy jsi viděl to město a jeho lidi?

*Řekl jsem, Město jsem neviděl, co jsem jej
opustil, a lidi, co jsem se pohádal s vlád-
cem, že je nutí tančit jako opice.*

Řekl, A co se stalo?

*Řekl jsem, Co... pokračovali v těch tancích,
i poté, co jejich vládce zle vyhnal mě, i ty, co
byli se mnou.*

Řekl, A tyje kvůli tomu nenávidíš?

Řekl jsem, Ne, vůbec ne, ale hněvám se.

Řekl mi, A nechceš je alespoň vidět?

*Řekl jsem, Zář hněvu v mých očích brání tomu,
abych je viděl.*

Prozaický dialog je úvodem první části al-Džawáhiriho básnické sbírky *V půli cesty* vydané v roce 1949. Je stejně krásný jako jeho poezie, neboť vystihuje básníkovu osobnost, jeho vztah ke společnosti – městu, k jeho vládcům i lidem. Tento vztah byl osnovou jeho osobního života, zrození básníka po revoluci v roce 1920 a tvorby až do 27. července 1997, kdy nás opustil.

Jsem přesvědčen, že al-Džawáhiri by nebyl al-Džawáhirim, kdyby nebylo Iráku, kdyby nebylo iráckého lidu, jeho revolt i jeho trpělivosti. Velikost al-Džawáhiriho vzešla z jeho ztotožnění se s národem, s jeho bojem o důstojné místo na světě. Al-Džawáhiri neopěvoval vítězství svého lidu ani nenařikal nad jeho prohrami, ale byl sám aktivním účastníkem jeho vítězství i proher. Proto nebyl tradičním básníkem, který by pouze pěl ódy na vítězství svého lidu. Al-Džawáhiri se aktivně podílel na revolučních událostech v roce 1948 i v roce 1952. Básník nepřestal bojovat po boku svého lidu ani tehdy, když byl donucen žít v emigraci v zahraničí.

V roce 1986 jsem v Damašku na literárním večeru, který byl věnován tomuto velkému básníkovu, řekl: al-Džawáhiri a Irák jedno jsou.

Tak, jako si nelze představit Irák bez jeho hor, údolí či datlových palem, tak si jej nelze představit bez al-Džawáhiriho. Právě jeho poezie prostě a odvážně dál nese odhodlání, utrpení i tragédii iráckého lidu. Když v roce 1948 padl při demonstracích jeho bratr, napsal slavnou báseň *Můj bratr Džaaфар*, která začíná Vidím obzor proudem krve ozářený, hvězdy pohasly...

Al-Džawáhiriho básnické obrazy nejsou jen popisem historických událostí. Jsou stopou, která je hluboko uložena v duši každého člověka, která trvale zůstává živá. Pro dnešní svět je typické vzájemné ovlivňování kultur. Rychlost výměny informací činí z našeho světa vesnici. Proto každý myslitel musí zaujmout osobní stanovisko k problému současného světa a zejména k jeho osudu, k jeho ohrožení válkami či jadernou katastrofou. Al-Džawáhiri byl jediným arabským básníkem, který se v roce 1948 zúčastnil mezinárodního setkání intelektuálů a umělců v polské Wroclawi, z něhož vzešlo světové mírové hnutí, jehož se on stal aktivním členem.

Když jsem roku 1951 ještě studoval na gymnáziu, byl jsem svědkem velké manifestace. Procházela ulicemi města k uctění památky Nu'amána Muhammada Sáliha, který zemřel na následky protestní hladovky ve vězení. V čele této manifestace kráčel právě al-Džawáhiri. Vzpomínám si rovněž na verše z básně, kterou al-Džawáhiri přednesl při jeho pohřbu:

Viš, nebo nevíš, že rána oběti jsou ústa

Nikoli žalující či žadonící ústa

*Křičí na hladové, prolijte svou krev,
sebe nasýte*

*Vyzývají zapřažené skloňte k pokoře své
podlé, laskaví buďte*

Al-Džawáhiri nebyl v průběhu svého života vypořezán pouze z Iráku, ale i z řady dalších arabských zemí. V roce 1951 byl například pozván do Libanonu, aby se zúčastnil pohřbu významného libanonského politika al-Kar-

mího. Poté, co přednesl báseň, kterou napsal pro tuto příležitost, byl tehdejší libanonskou vládou okamžitě vyhoštěn a zemi musel opustit během 24 hodin.

(Dále dr. Madžíd vzpomíná na své setkání s al-Džawáhirím v Damašku a cituje část své básně, kterou napsal na jeho počest.)

Když v červenci roku 1958 vypukla v Iráku revoluce, stanul al-Džawáhirí po boku mladých demokratických sil. Spolupracoval s vedoucími osobnostmi revoluce i jejím vůdcem a později prvním iráckým prezidentem Abdul-Karimem Kásimem. Po vytvoření republiky usilovně pracoval, stal se prvním předsedou Svazu iráckých spisovatelů a předsedou Syndikátu iráckých novinářů. Avšak ve chvíli, kdy se Kásim odvrátil od demokratického charakteru společně zahájené revoluce, vystoupil i proti němu al-Džawáhirí v úvodníku novin Veřejné mínění, které vydával na obranu demokracie. V opozici se s prezidentem Kásimem rozešel, zůstal pevně na straně demokracie. Proto al-Džawáhirí musel v roce 1961 odejít do exilu do Libanonu. Zde vytvořil i slavnou báseň *Tigride dobra* [řeka protékající hlavním městem Iráku (obrazně – Vltava dobra)] ve věčném souboji dobra a zla]. Úplné znění básně bylo uveřejněno v iráckých novinách Budoucnost, které současně přislíbily, že ji zveřejní opět za týden v pátek 8. února 1963, avšak tento den se stal černým pátkem. Krvavý protidemokratický vojenský převrat, při němž netekla krev demokratů

v boji, nýbrž na ulicích, v domech, v bytech před očima matek, manželek a dětí, zastavil postup demokracie. Krutovláda se zaštitila nenávisí ke svobodě myšlení a počet obětí čítal už v prvních dnech hrůzovlády desetitisíce. Al-Džawáhirí, ačkoliv přinucen formálně žít v cizině, prožil celý svůj skutečný život doma, v Iráku.

Takový byl člověk a básník al-Džawáhirí a takového jsme jej poznali. Jedním z mnoha paradoxů jeho osudu je skutečnost, že byl pohřben v Damašku na hřbitově cizinců, přestože řekl:

*já jsem Irákem
jazyk můj jeho srdcem
krev má jeho Eufratem
bytí mé jeho zrnkem*

Velký Muhammad Mahdí al-Džawáhirí nezemřel a nezemře. Zůstává v paměti a vědomí arabského národa, tak jako v něm zůstávají al-Mutanabbí, jako ční Chamurabiho stela, jako epos o Gilgamešovi. Al-Džawáhirí pouze odešel na dlouhou cestu.

*Sbohem Abá Furát (Otče Eufratu)
Sbohem nepřítomný, který mezi námi věčně
zůstáváš
Sbohem velký básníku
Mír s tebou v den tvého zrození, v den tvé tvorby,
i v den tvého vstupu do rodiny věčných.*
dr. al-Radhi

Slavnostní večer k 10. výročí úmrtí iráckého básníka Mahdí al-Džawáhirí

Společnost česko-arabská, Centrum al-Džawáhirí, Irácké forum a nakladatelství Babylon uspořádaly kulturní večer u příležitosti 10. výročí úmrtí velkého iráckého básníka, přítele Prahy, Mahdí al-Džawáhirí.

Večer se konal 25. října 2007 ve velkém sále Městské knihovny v Praze.

Verše básníka al-Džawáhirí v českém překladu Jaromíra Hajského přednesl Milan Friedl a Dagmar Zvoníčková. Vystoupila hudební

skupin ZERJAB a zpěvačka Ferida z Holandska. Program byl doplněna krátkým filmem o životě básníka a výstavou fotografií.

Záštitu nad večerem přijal ministr kultury Václav Jehlička a primátor hl. m. Prahy Pavel Bém.

Tento večer měl velkou odezvu i v arabských médiích. Televize Al-Jazira vysílala o této akci podrobné zpravodajství.

- red -

2008 – evropský rok kulturního dialogu a Nadace Anny Lindhové

Dne 4. 12. 2007 byla v Bruselu slavnostně zahájena kampaň nazvaná „Společně v různorodosti“ vyhlášena v rámci Evropského roku dialogu mezi kulturami.

Očekává se, že přispěje k většímu vzájemnému porozumění a lepšímu soužití. Využije značné kulturní rozmanitosti zemí EU k aktivní účasti občanů, aby byl posílen pocit evropské sounáležitosti a zajištěn jejich podíl na řešení evropských záležitostí. 10 mil. eur bylo již vyčleněno na informační kampaň, přehledy a studie věnované kulturnímu dialogu a na spolufinancování sedmi vlajkových a 27 národních projektů realizovaných v každé členské zemi na toto téma.

Poslední výzkumy Eurobarometru, provedené Gallup Organization, byly vyhlášeny v prosinci 2007. Podle nich téměř 75 % Evropanů vyjádřilo přesvědčení, že lidé s jiným etnickým původem či náboženským přesvědčením pomáhají obohacovat jejich kulturní život. Češi patřili na základě výzkumu mezi skupinu, která sice považuje dialog mezi kulturami za důležitý, ale velký důraz klade na posílení vlastních hodnot a tradic. Výzkum prokázal, že Češi byli nejsilněji ze všech visegrádských zemí ovlivněni cizími kulturními vlivy (65 %), ale o dost méně než většína starých členských zemí EU. Ze závěrů vyplývá, že Češi se necítí být kosmopolitním národem, ale na druhé straně pouze 10 % respondentů vyjádřilo negativní postoj ke kulturní diverzitě. 40 % jich pokládalo kulturní dialog za důležitý, ale pouze 16 % z nich se zajímalo o události chystané u příležitosti roku dialogu v roce 2008, což je velmi málo v porovnání se starými zeměmi EU. Malý zájem projevíly i ostatní postkomunistické, evropské země, což mohlo být způsobeno malým počtem imigrantů, větším bezprostředním zájmem o sociální problematiku

a celkově nestabilní, přechodnou politickou a ekonomickou situací.

Rok kulturního dialogu bude velmi důležitý pro euro-středomořské partnerství, protože mezi národy EU a muslimského jižního Středomoří se nahromadily některé negativní stereotypy, nedůvěra a podezřívavost, způsobené teroristickými útoky, válkou v Iráku, neřešenou palestinskou otázkou i mnohdy málo povzbudivou ekonomicko-sociální situací. Za takové situace může dialog zaměřený na dosud opomíjený kulturní koš barcelonského procesu přispět významně ke snížení nahromaděných emocí a extremistických projevů.

Nadace Anny Lindhové pro dialog kultur ve Středomoří (ALF), založená v roce 2004, sdružuje 37 národních sítí, zahrnujících více než 1600 nevládních organizací v euro-středomořském prostoru. Společnost česko-arabská, spolu s dalšími 23 NGO, tvoří českou síť ALF. Cílem nadace je vést rovnoprávný dialog založený na vzájemném respektu, solidaritě, svobodném názoru a vzájemném poznání. Hlavní cílovou skupinou je mládež, ale i ženy a etnické menšiny. ALF v rámci roku dialogu bude realizovat svůj vlastní projekt nazvaný „1001 Actions for Dialog“ (1001 akcí pro dialog), který je podrobně popsán na www.1001actions.org. Jeho hlavním cílem je vést dialog mezi kulturami. Má se stát nástrojem boje proti xenofobii, islamofobii, antisemitismu, extremismu všeho druhu a jakékoli formě diskriminace. Bude napomáhat k hledání společných kořenů, dědictví a vyvolat pocit sdíleného osudu. Musí podporovat svobodu projevu, ale jakákoli kritika by se neměla dotýkat víry či poškozovat lidská práva ostatních účastníků dialogu.

Přípravné práce započaly již v září 2007 a do prosince byla předložena řada návrhů a projektů jednotlivých členů národních sítí

zaslaných do ústředí v Alexandrii či prezentovaných koordinátory národních sítí během jejich společné schůze v Káhiře v listopadu 2007. Probíhá intenzivní dialog mezi vedením ALF a členy i v rámci jednotlivých sítí. Během listopadové schůzky české sítě ALF prezentovali někteří členové taktéž své zajímavé projekty. Jak bude probíhat 1001 akcí pro dialog?

- bude zahájen v lednu 2008 systémem mikrograntů pro finančně málo náročné akce, financované ALF;
- žádosti o mikrogranty budou předkládány ve zjednodušené elektronické formě (normované formuláře) prostřednictvím platformy „2001 Actions“ a bude maximálně urychlen jejich schvalovací proces;
- koncem února bude ukončen proces předkládání žádostí o grant a během dvou týdnů budou žadatelé vyrozuměni, zdali grant dostali či ne;
- v tomto případě budou platit kvóty pro jednotlivé země, aby se spravedlivě dostalo na všechny;
- mikroprojekty nemusí být ve formátu 2 + 2 (dvě země EU a dvě z jižního Středomoří), jako doposud běžné žádosti o grant, nýbrž mohou mít národní charakter (např. dialog za účasti české arabské, muslimské komunity);
- tématicky by se mělo jednat o euro-středomořský kulturní, náboženský či jiný dialog;
- neznámá to, že každý předložený návrh peníze dostane – vše záleží na množství návrhů a výši částky, která bude nakonec na tento účel vyčleněna;
- autor schváleného projektu je povinen dodat nadaci výstup z projektu, který bude zahrnovat foto, video z akcí;
- zúčastnit se mohou pouze regulérní, schválení členové české sítě ALF;
- akce by měla mít mediální pokrytí (tisk, rozhlas, televize) – dokumentaci soustředí ALF;
- akce vyvrcholí v měsíci květnu 2008 – měsíci dialogu;
- dne 22. 5. proběhne souběžně ve všech 37 zemích „noc dialogu“ zorganizovaná národními sítěmi, která by měla být maximálně přístupná veřejnosti;

- během „noci dialogu“ se bude promítat film o ALF a sbírat podpisy pod petici proti rasismu, extremismu a netoleranci;
- každá síť si připraví vlastní časový harmonogram akcí pro rok 2008.

Od prosince 2007 do konce února bude probíhat velmi důležitá fáze přípravy a předkládání projektů, hledání kooperantů a sponzorů. Každý člen sítě může přímo komunikovat s ústředím ALF v Alexandrii. Za tímto účelem byl zřízen „focal points“ (FP). ČR „spolu s dalšími 7 zeměmi, patří do třetího FP, který vede Eleonora Insalaco (*eleonora.insalaco@bibalex.org*), na kterou se může kdokoli z české sítě a kdykoli obrátit o radu či pomoc. Vedle koordinátora české sítě ALF, kterým je Jaroslav Bureš z Ústavu mezinárodních vztahů (*bures@iir.cz*), byl jmenován i český koordinátor pro Rok dialogu kultur EU. Akčnost koordinátora ALF je limitována, protože je to funkce dobrovolná, nefinancovaná a bez pomocného, logistického, administrativního aparátu, což by se mělo v budoucnosti snad změnit.

Vedle těchto mikrograntů vyčleněných v rámci „1001 akcí“ mohou zájemci předkládat návrhy na běžné granty ALF – podmínky a formuláře lze nalézt na www.euromedalex.org. Vlivné evropské země (Španělsko, Itálie) připravují pro příští rok rozsáhlé projekty, které zahrnují všechny národní sítě a existuje možnost se do nich zapojit.

Příští rok 2008 by měl být rozhodující, protože ověří v praxi funkčnost národních sítí, jejich koordinátorů a vedení ALF v Alexandrii. Bude to i neopakovatelná příležitost pro Společnost česko-arabskou, aby se prezentovala na evropské, středomořské úrovni v tom nejlepší světlo a vytvořila si tak podmínky pro další spolupráci v rámci barcelonského procesu. Bude třeba, aby jednotlivé výbory SČA byly aktivní a uspořádaly maximálně zajímavých akcí na téma kulturního dialogu. Očekává se taktéž, že společnost bude mnohem více spolupracovat s ostatními členy české národní sítě i zahraničními sítěmi ALF. Všechny nápady a iniciativy jednotlivých členů SČA k roku dialogu budou vítány a můžete je zasílat

výboru SČA, p. Burešovi (*bures@iir.cz*). Pravidelné informace a možnost konzultací s ALF nabízí webová stránka *www.1001actions.org*; email: *info@1001actions.org*. Komunikovat s centrem můžete ve francouzštině, angličtině a arabštině. Děkuji

předem za vaši aktivitu a spolupráci v příštím roce dialogu.

Jaroslav Bureš
předseda-koordinátor české sítě
Nadace Anny Lindhové pro dialog kultur
ve Středomoří

Mugabe se výrazněji nezměnil Spíše přestal jen hrát

O komentář k širším souvislostem dění v Zimbabwe, úloze Číny i k možnostem dalšího vývoje jsme požádali **Jaroslava Olšu, jr.**; spoluautora právě dokončovaných **Dějin Zimbabwe, Zambie a Malawi**, překladatele moderní zimbabwské prózy, znalce jihoafrického umění a českého velvyslance v Harare v letech 2000–2006.

Mugabeho vláda v Zimbabwe dnes patří k nejkritizovanějším režimům v Africe, ne-li na celém světě. Nebylo tak tomu ale vždycky: Robert Mugabe byl řadu let vnímán jako hrdina osvobozenického boje a bez okolků byl zván i srdečně vítán ve všech evropských metropolích.

Co tak zásadního se, řekněme před sedmi lety, událo, že se přístup velmocí i mezinárodního společenství obecně k Zimbabwe změnil?

Žádný dramatický obrat, v jehož důsledku by se z Mugabeho-hrdiny stal přes noc Mugabe-diktátor, se v Zimbabwe neodehrál. Změny se děly plíživě a dlouhodobě. Jak na straně Mugabeho, tak na straně našeho vnímání tamní reality.

Robert Mugabe se dostal k moci v roce 1980 po volbách, které by dnes asi těžko někdo označil za opravdu demokratické. Negativní prvky ale zastínilo celosvětové nadšení z faktu, že v Rhodesii konečně padl apartheidní režim Iana Smithe, což bylo chápáno jako další krok směrem k demokratizaci Jihoafrické republiky. Následovalo několik málo měsíců vlády koalice dvou bývalých černošských partyzánských hnutí: Mugabeho ZANU a ZAPU vedeného Joshou Nkomem.

ZANU své partnery ovšem postupně vytlačila, a to ne zrovna vybranými způsoby.

Po vynuceném odchodu předsedy ZAPU Nkoma z vlády a jeho tajném útěku do londýnského exilu vypukla v Zimbabwe světem „neviděná“ občanská válka, již bychom dnes, po zkušenostech z bývalé Jugoslávie, asi označili za etnické čištění. Zemřely tisíce, možná desetitisíce lidí, převážně menšinových Ndebelců. Přes tyto excesy ale byl Mugabe nadále vnímán – jak jste řekl – především jako hrdina osvobozenického boje, muž, který vyřešil problém Rhodesie, a přinesl do regionu do té doby nevidanou stabilitu. Svět jej chtěl vidět jako velkého státníka.

Dnešní politická situace, to jest autoritářské praktiky režimu, perzekuce opozice či manipulace s volebními výsledky, tedy nejsou něčím novým. Všechny tyto věci byly v Zimbabwe přítomny po celou dobu od nezávislosti. Ani sám Mugabe se výrazně nezměnil. V posledních letech ovšem přestal některé ze svých názorů a kroků skrývat či omlouvat a vysvětlovat. A současně my, Evropané, jsme si začali více všimát věcí, jež byly dříve přehlíženy. Já bych si přesto dovolil vsadit onen mediální mezník, od kterého je Mugabe považován za autokrata a jeho země za diktaturu, do období pozemkové reformy z roku 2000; do éry hromadného výkupu a následného vyvlastňování půdy bílých farmářů, které se zvrhlo v divoký odsun, v živelně vyhánění. Chcete-li opravdu hledat stěžejní bod zlomu, je třeba se podívat ještě o pár let dříve; konkrétně do období 1997–1998. Tehdy poprvé došlo v Zimbabwe k masovým protivládním demonstracím spojeným s poklesem životní

úrovně, který vyvolala ekonomická krize; tedy poprvé daly široké vrstvy Zimbabwanů Mugabemu najevo, že v zemi musí dojít ke změně... A o rok později vzniklo Hnutí za demokratickou změnu (MDC) Morgana Tsvangirai. Ve stejnou dobu začalo mít Zimbabwe problémy i na mezinárodní scéně. Zatímco s Margaret Thatcherovou a Johnem Majorem se byl Mugabe schopen racionálně domluvit na jakémsi modu vivendi, s vládou Tonyho Blaira, která nastoupila v roce 1997, se něco podobného nepodařilo.

Chlad v zimbabwsko-britských vztazích navíc přerostl záhy v otevřené nepřátelství, a to kvůli zimbabwskému angažmá v konžské občanské válce: sdružení států Jižní Afriky SADC v srpnu 1998 rozhodlo pomoci vládě prezidenta Kabilu. Některé země – Angola, Zimbabwe a v menší míře také Namibie – vyslaly proti útoku rwandských vojsk přímo své jednotky. Situace byla o to komplikovanější, že Rwanda a Uganda byly původně Kabilovými spojenci, a právě díky jejich jednotkám Kabila dokázal svrhnout v květnu 1997 režim diktátora Mobotua.

Protože Uganda byla jedním z největších příjemců britské rozvojové pomoci a Británie se velmi angažovala i ve Rwandě, Zimbabwe najednou stálo proti britským spojencům. Londýn začal režim v Harare otevřeně kritizovat. A rovněž Mugabe přestal onu mnohaleťtou hru na slušnost hrát. Excesy s vyháněním bělošských farmářů, nesmyslná pozemková reforma a řada dalších kroků zimbabwské vlády po roce 2000 byly jen dalším, nikoliv prvním konfliktním krokem, který situaci vyhrotil.

Největším kritikem Mugabeho vlády je tedy dnes Británie. Jak v této souvislosti vnímáte roli Číny? Podle mediálního obrazu je to právě ona, kdo drží režim v Zimbabwe stále na nohou.

Já roli Číny v zimbabwských záležitostech za tolik zásadní nepokládám. Mugabe logicky dává halasně najevo své dobré vztahy s Čínou, ale stejně tak třeba i s Íránem nebo Malajsií, dokud jejím premiérem byl Mahathir. Kolem roku 2002 se též podobně intenzivně hovořilo o roli Libye v zimbabwské ekonomice, ale

byla to spíš mediální bublina. Pravda, dlouhodobá zahraničněpolitická linie Pekingu je typickou snahou o průnik do Afriky. Číňané mohutně investují; všude najdete jejich podnikatele a diplomaty, kteří prosazují čínské hospodářské (a pochopitelně i politické) zájmy. Tato politika je ale úspěšná pouze v případě, když má co do činění s relativně slabou ekonomikou. A ta zimbabwská je – byť to tak nevypadá – stále ještě silná. Stačí se podívat na počet čínských restaurací v zimbabwském Harare a Lusace, hlavním městě sousední Zambie – v Lusace je jich nesrovnatelně víc. To stejné zjistíte při srovnání počtu čínských obchodů a firem. Navíc oproti ostatním africkým zemím vnímá zimbabwská elita – a to i ta černošská, spjatá s vládou – čínské výrobky stále za podřadné oproti výrobkům evropským a americkým a snaží se jim maximálně vyhýbat; s vysokou mírou despektu je označují za jakýsi „džing-džong“. V realitě se to třeba projevuje snahou nelétat čínskými letadly na vnitrostátních linkách letecké společnosti Air Zimbabwe, ale raději využívat mnohem starší a – dle mého osobního názoru – bezpečnostně problematictější boeingy 737.

Z informací, které ze Zimbabwe masmédiá přinášejí, se ovšem nejeví tamní ekonomika příliš silnou. Spíše naopak: vezměme třeba jen obří inflaci nebo osmdesátiprocentní nezaměstnanost či zcela zničené zemědělství...

Všude v subsaharské Africe je drtivá většina lidí oficiálně nezaměstnaných, tedy lépe řečeno většina není formálně zaměstnaných. Důležité je, zda a jak se dokáží uživit. V Zimbabwe se jednoduše stalo to, že velká část reálné ekonomiky přešla z oficiální do šedé zóny. Upadla zemědělská produkce, došlo k zastavení vývozu. Už od roku 2000 má země úřední a černý kurs, které se často rozcházejí o více než tisícinásobek. A přesto vydržela vláda v Harare dotovat docela dlouho pohonné hmoty tak, že při použití paralelního kursu stál litr benzínu pár desítek haléřů! Mnoho z afrických ekonomik by neustálo něco podobného ani týden.

Stejně to je i se zemědělstvím: země byla ještě před deseti lety schopna vyprodukovat dostatek potravin nejen pro svou vlastní spo-

třebhu, ale i na vývoz. To už řadu let neplatí. Přesto ale existuje infrastruktura, která umožní vrátit se k původnímu stavu. Sice ne hned a nikoli na sto procent, ale drtivá řada farem bude jednou opět schopna produkovat.

Takže ano, zimbabwské hospodářství je v hluboké krizi a ta krize by už neměla trvat dlouho, aby to nezpůsobilo nezvratně negativní dopady na celou infrastrukturu země. Ale prozatím – i v této krizi – jsou střednědobé vyhlídky zimbabwské ekonomiky stále lepší než třeba sousedního Mosambiku.

Podle mého soudu se tudíž brzy – doufejme, že ne později než za dva až tři roky – „něco“ stane, dojde ke změně politiky a situace se rapidně začne měnit. Do Zimbabwe se vrátí velká část střední vrstvy, která ji opustila (Zimbabwané, a to jak bílí i černí, jsou totiž velmi vázání na svou rodnou zemi), do země začne proudit rozvojová pomoc a ekonomika se opět postaví poměrně rychle na nohy.

Slůvkem „něco“ myslíte změnu režimu?

Ne, to nemyslím. Ostatně toto sousloví Zimbabwané velmi často napadají. Vždy, když evropským diplomatům vyčítají, že chtějí regime change, ti odpovídají: „Ne, my nechceme změnu režimu. My chceme policy change, změnu politiky.“ V čele země musí stanout vláda, se kterou bude možno vést dialog – kabinet, jehož hospodářská politika bude vést zemi k prosperitě, který bude dodržovat běžné standardy dobrého vládnutí a tak dále.

Otázkou zůstává, co konkrétně zavdá k takovému obratu impuls: Mugabe odstoupí? Spíš ne. Třiaosmdesátiletý Mugabe zemře? Možná. Jistý je snad jen fakt, že vládní strana ZANU-PF je dnes – stejně jako vždy od nezávislosti – natolik silná, že řešení politické a ekonomické situace v zemi si bez její aktivní účasti nelze téměř představit.

ZANU-PF je ovšem spojována s represí vůči opozici, s nedemokratickými vládními praktikami, s manipulací s volebními výsledky...

Ano. ZANU-PF není ale politickou stranou v našem chápání, nýbrž – podobně jako opoziční MDC – velmi širokou frontou, která zahrnuje levicové i pravicové politické proudy. Najdeme v ní také nacionalisty (a to nejen většinové Šony, ale též Ndebelce), na západě vzdělané technokraty i bývalé partyzánské velitele školené v Číně v letech kulturní revoluce. Nejintenzivnější mocenský boj o budoucnost Zimbabwe se tak dnes – alespoň podle mého názoru – nevede mezi vládou a opozicí, ale právě uvnitř ZANU-PF. Ostatně i skutečnost, že se opozičnímu MDC, rozštěpenému na dva proudy (frakce Morgana Tsvangirai a Artura Mutamby), podařilo za celých šest let zorganizovat jen jednu celostátní masovou akci, o leccems svědčí.

Otázky kladl **Petr Jedlička**, zástupce šéfredaktora Literárních novin. Text vyšel v Literárních novinách, 2007, č. 42, s. 4. Publikováno online 15. 10. 2007.

Dr. Emil Holub, dr. Albert Schweitzer a jejich následovníci

Odkaz a vzpomínka na holického rodáka, lékaře a cestovatele po jižní Africe MUDr. Emila Holuba tvoří jeden z podnětů a také témat tradičních konferencí pořádaných v Kulturním domě města Holice. Letos, 6. října 2007, se uskutečnila konference věnovaná E. Holubovi a jeho kolegovi MUDr. Albertu Schweitzerovi již po patnácté. Pořadatelé – ať fyzici, tak instituční, KD Holice, Společnost přátel Afriky a Orientální ústav ČAV, poskytl

prostor odborníkům z řad etnografů, historiků, přírodovědců a cestovatelů. Kromě již zmíněných osobností byli tématem i následovníci těchto průkopníků, ať již z hlediska cestovatelského nebo lékařského, a samotná Afrika. V rámci konference bylo prezentováno několik zajímavých příspěvků týkajících se přímo osobnosti E. Holuba. Úvodní referát přednesl dr. Otakar Hulec, CSc., který se zaměřil na kmen Mašukulumbú – *Spirituální představy*

Holubových Mašukulumbů. O Holubových kresbách a jejich významu i provedení hovořil prof. dr. Josef Kandert, CSc. z Náprstkova muzea. Konference se též zúčastnilo i několik zahraničních hostů – viz příspěvek prof. dr. Armanda Duchateau, který věnoval pozornost jediné ženské účastnici druhého afrického pobytu E. Holuba – Růžena Holubová (*Růžena Holubová, žena po boku dr. Emila Holuba*). Zajímavé bylo i vystoupení dr. Mileny Secké (NpM) – *Josefa Náprstkova a MUDr. E. Holub*. Dr. Herbert Schifter, přírodovědec, referoval o osudu a stavu sbírky ptactva E. Holuba v Národním muzeu v Paříži. Údaje ze současnosti, z prostředí Afriky v okolí řeky Zambezi, a porovnání s cestováním E. Holuba obsahoval referát dr. Roberta Burnetta *Po stopách dr. Emila Holuba na Zambezi*.

O literární tvorbě Emila Holuba se zmínil dr. V. Streit v příspěvku *Publicistický přínos dr. E. Holuba*. Se svým příspěvkem vstoupil rovněž cestovatel a publicista Mgr. Vladimír Rozhoň *Jak se dva Češi potkali na rovníku*.

O odkazu E. Holuba a jeho stále přítomnosti hovořil Ing. Milan Hrdlička, který prezentoval gymnázium v Holicích, které je pojmenováno po slavném rodákovi – dr. Emilu Holubovi.

Další část konference byla věnována osobnosti dr. Schweitzera a místům, kde v Africe působil. Viz vystoupení Kurta Heimanna *Albert Schweitzer*. Další zahraniční host Eberhart Wissel popsal své zážitky z cest do Lam-

baréné v Gabunu v letech 2003–2007. O působení lékařů a léčbě afrických pacientů a adopci afrických dětí byl příspěvek Moniky Horáčkové *Česko-ugandská nemocnice. Adopce na dálku*. Mgr. Veronika Šimečková seznámila se situací problematických dětí, které žijí bez rodičů a podpory dospělých na ulicích *Práce se Street – children v Zambii*. Léčebné oblasti se týkal i příspěvek Mgr. Moniky Měrotské *Práce v hospici v Zambii*.

Nelze opomenout ani zajímavý příspěvek, který byl zpracován na vysoké odborné úrovni, Mgr. Hany Horáčkové *Antropologie subsaharské Afriky – vstupy a pády*. Cestovatel a významný člen Společnosti přátel Afriky, přírodovědec RNDr. Ivan Mrázek přiblížil účastníkům „Libyjskou Saharu prostřednictvím velbloudích cest“. Prostor byl věnován i významnému cestovateli po Africe, průkopníku ve využívání motorismu při cestách po Africe F. A. Elstnerovi, a to v příspěvku Františka Srpa *Vzpomínka na F. A. Elstnera*. Zajímavě se podíval na Afriku i Karel L. Sobota v referátu *Touha po Africe má čtvrtý rozměr*.

Konference měla ohlas jak u samotných účastníků, tak i návštěvníků této akce, kterou plně podpořilo též představenstvo města Holice, zvláště starosta Mgr. Pavel Hladík. Zároveň tím byla uctěna i památka dr. Emila Holuba, 160. výročí jeho narození.

Vincenc Streit
Společnost přátel Afriky

Česká republika a Afrika

Konference 25. 10. 2007

Ve spolupráci s Rozvojovým střediskem Ústavu mezinárodních vztahů a Pracovní skupinou Rady vlády pro udržitelný rozvoj a pro koordinaci příprav na Zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj uspořádala Společnost přátel Afriky tuto celodenní konferenci ve velkém sále Černínského paláce na Ministerstvu zahraničních věcí ČR. Záštitu nad konferencí převzal ministr zahraničních věcí Karel

Schwarzenberg. V krásném historickém, ale moderní technikou vybaveném prostředí se sešlo hodně přes sto účastníků, kteří mají co říci k současným a budoucím vztahům naší země k Africe. Jednání moderovala doc. L. Adamcová (VŠE Praha), dr. P. Jelínek (ÚMV) a já.

Konferenci zahájil za hostitelskou instituci dr. J. Karfík (MZV), vrchní ředitel teritoriální sekce II MZV ČR. Z diplomatického sboru

přednesly svá vystoupení velvyslankyně Ghany (V. S. B. Kufuor) a JAR (N. Q. J. Dube). Za naši Společnost přátel Afriky promluvila mj. Ing. M. Hrušková a dr. J. Hlaváček, místopředseda 15. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj. Následovala vystoupení Ing. B. Fajkusové ze Stálého zastoupení ČR při EU, Mgr. J. Olši, jr. (MZV), Ing. J. Zemana (MPO), dr. V. Somola, vrchního ředitele EGAP, L. Černé, M. A. ze společnosti Excelent Plzeň, Mgr. L. Ptáčkové-Melicharové, náměstkyně ministra vnitra ČR, Š. Pánka (Člověk v tísni), představitelů Smíšené obchodní komory ČR a Rovníkové Guineje – Gabunu – Senegalu – Guineje, České zemědělské univerzity v Praze a mnoho dalších diskusních příspěvků. Myšlenkové bohatství konference umožnilo dr. J. Hlaváčkovi zformulovat a přednést (nejméně třicetibodové) doporučení pro další postup našich orgánů, organizací a specialistů.

Mé hodnocení celé akce, kterou jsem doporučoval léta, je kladné. Znovu se potvrzuje, že Afrika nemůže pro nás být prioritou, ale že se rozhodně nesmíme k Africe

točit zády. Srovnávejme náš přístup k rozvojovým zemím s přístupem jiných členských zemí EU a nezapomínejme, že roku 2009 budeme v EU plnit funkci předsednické země. Státní správa, podnikatelé, neziskové organizace, výzkumníci, pedagogové a další mohou zlepšovat kvalitu česko-afričských vztahů v politické, hospodářské, sociální i kulturní oblasti. Budeme nadále posuzovat reálný afričský potenciál, usilovat o přiměřené zvýšení podílu afrikanistického zájmu v existujících institucích, sledovat v Africe i kladné jevy, a tak napomáhat české veřejnosti, aby hlouběji chápala podstatu rozvojové spolupráce. Svůj pozitivní vztah k této problematice a přátelské porozumění budeme i nadále dávat najevo také Afričanům, kteří u nás pobývají. Tento postoj by si měla vhodnou formou osvojovat i mladá generace. V následujících měsících a letech budeme respektovat doporučení konference a budeme průběžně sledovat, jak se nám práce daří.

Vladimír Klíma
Společnost přátel Afriky

Pod čarou – k článku dr. Secké

Společnost přátel Afriky se podílela na konferenci, kterou uspořádal Kulturní dům města Holic k 160. výročí narození dr. Emila Holuba. Dr. Secká vystoupila se zajímavým příspěvkem, kterým seznámila přítomné se vztahem dr. Emila Holuba k rodině Vojty Náprstka. Z našich členů vystoupili dr. O. Hulec, profesor Kándert, dr. Streit a dr. Navrátilová. Jejich vystoupení budou součástí Sborní-

ku, který uveřejníme na webových stránkách. Ing. M. Hrušková předala Muzeu Emila Holuba a Náprstkovu muzeu osobní dar – obrazy zambijského malíře S. Kapaty olej na plátně:

Náčelník Litunga Sipopa přijímá dr. E. Holuba (1875), Shromáždění na počest E. Holuba v Liwingtonu (2002).

Marie Hrušková

Výtvarná soutěž ARABSKÝ SVĚT DĚTSKÝMA OČIMA

Společnost česko-arabská pořádá již čtvrtým rokem soutěž Arabský svět dětskýma očima. Cílem výtvarné soutěže je seznámit děti a mládež s bohatou kulturou a historií arabského světa. Soutěž je určena pro děti od 4 do 18 let.

Je rozdělena do pěti kategorií:

Předškolní děti

Děti od 6 do 10 let

Děti od 11 do 15 let

Mládež od 15 do 18 let

Handicapované děti

Každé přihlášené dílo by mělo být označeno jménem autora, věkem a názvem školy v pravém dolní rohu. Zaslané práce nevracíme.

Maximální rozměr prací je formát A3.

Vítězné práce budou vystaveny v rámci Arabských kulturních dnů, které se budou konat v květnu 2008.

Vyhlašovatelem soutěže je Společnost česko-arabská.

Zájemci mohou své práce posílat na adresu

Milena Zeithamlová

Kazašská 1426

101 00 Praha 10

nejpozději do 15. dubna 2008.

Josef Regner
předseda SČA

Álo, díky

Začátkem července, kdy nás letní horko nutí vzpomínat na dny a noci prožité v tropech, přišla smutná zpráva. Odešel velký znalec afrického umění a kultury, významný člen Společnosti přátel Afriky a především nesmírně dobrý člověk Mgr. Alois Wokoun (1926–2007). Navzdory tomu, že prakticky od druhé světové války obrna znesnadňovala jeho život, procestoval mnoho zemí, i ty ležící na jiných kontinentech. Nevzpomínám si, že by si někdy posteskl. Naopak všechny kolem sebe vždycky povzbuzoval, bavil a inspiroval. Když přednášel, zapomínali posluchači na to, že plyne čas. Přispíval do novin a časopisů, povzbuzoval hendikepované i ostatní, zasazoval se o odstra-

nění bariér. Nejen těch, které omezují pohyb vozíčkářů, ale i ty, které od sebe oddělují lidi s odlišnou barvou pleti a s odlišnými názory. Zvláště vděčně vzpomínám na naši spolupráci před čtvrtstoletím, kdy jsme psali Safari za africkou kulturou. Věřím, že naši afrikanisté, kteří k němu přistupovali s úctou, obdivem a láskou, budou úspěšně navazovat na jeho tvůrčí odkaz. Nerad, moc nerad se s ním loučím, ale dovedu si představit, co by mi řekl, kdyby tu se mnou byl: „Nefňukat!“.

Naštěstí máme množství krásných kreseb, textů a vzpomínek a nemůžeme zapomenout. Díky, Álo!

Vladimír Klíma

Společnost přátel Afriky v Olomouci

Pravidelná neformální setkání členů a sympatizantů v prostorách Vzdělávacího centra pro veřejnou správu ČR, o.p.s.,

Dolní náměstí č. 7, Olomouc (2. patro – nad Galerií G)

Úterý, 11. března 2008 v 18.00 hod.

KOUSEK OD AFRIKY – MADEIRA!

(Vladimír Jorda)

Hornatý zelený ostrov v Atlantickém oceánu je sice součástí Portugalska, ale ze všech kontinentů je to odtamtud nejbliž právě do Afriky. Čím se liší od ostatních ostrovů kolem Afriky a co má (překvapivě) společného se Zimbabwe? Procházku po vulkanické Madeire i po nedalekém, málo známém ostrově Porto Santo absolvujeme se členem Společnosti přátel Afriky v Olomouci MUDr. Vladimírem Jordou.

<http://spa.afrikaonline.cz>

MORAVSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM

ve spolupráci s Národním muzeem v Praze a Muzeem Narodowim w Szczecinie
si Vás dovolují pozvat na zahájení výstavy

Sahara – příběh Velké pouště

Pavilon Anthropos MZM

Pisárecká 5, Brno

Výstava se koná pod záštitou Ministra kultury ČR
do června 2008

Výstava byla podpořena
Ministerstvem kultury ČR

ABB s.r.o.
PAMCO s.r.o.

Náprstkovo muzeum – výstavy

Africké loutky – Poslové magie

27. 3. – 31. 8. 2008

Na výstavě bude návštěvníkům Náprstkova muzea poprvé představeno loutkové divadlo jako nedílná součást africké kultury. Zatímco v evropském kontextu je loutkové divadlo chápáno jako zábava určená především dětem, v Africe je loutkové představení určeno dospělým. Prostřednictvím loutek ožívají příběhy z dávné minulosti jednotlivých etnických skupin. Tato představení jsou součástí rituálů, jež připomínají nařízení závazná pro jednotlivé skupiny obyvatelstva.

Ve dvou sálech výstavní budovy bude prezentováno na 400 exponátů a po dobu trvání výstavy proběhne řada doprovodných interaktivních akcí.

Štastná Arábie – Fotografie Františka Okáče z Jemenu

12. 3. – 25. 5. 2008

Autor představí Jemen tak, jak se mu jevil. Jako zemi s velmi konzervativním způsobem života, kde lidé nosí ještě tradiční oblečení a vyznávají tradiční hodnoty. Jako zemi, kde se všude setkal s přátelským a vstřícným přijetím. Jako zemi, která disponuje velkým architektonickým bohatstvím a krásou divoké krajiny. Jako zemi atraktivní pro rozvoj turistiky, ale zároveň turismem velmi zranitelnou.

Budou vystaveny snímky architektonických celků i detailů, portréty i fotografie dokumentující běžné životní situace lidí, různé krajinné typy a přírodní objekty.

Ostrov Jáva – Fotografie A. Durčáka z let 1920–1921

11. 6. – 10. 8. 2008

Obchodní aktivity Škodových závodů v Plzni směřovaly do různých částí světa, mezi nimi i do Indonésie na ostrov Jávu. Během své obchodní mise na Jávu zhotovil v letech 1920–1921 Alois Durčák, obchodní zástupce Škodových závodů, přibližně 200 skleněných kolorovaných diapoziitivů, zachycujících čtyři tématické celky: běžný život javánských měst a venkova, sultánův palác v Surakartě, ruiny starých hinduistických chrámů (Prambanan) a tropickou přírodu.

Durčákovy diapoziitivy jsou výjimečně tematickou uceleností, způsobem zachycení reality 20. let minulého století na Jávě v době holandské koloniální nadvlády. Pro účely výstavy bude vybráno 40 až 50 fotografií, které nejlépe dokumentují jednotlivé tematické okruhy.

- NpM -

MADAGASKAR – laboratoř bohů

**1. vydání, Kartografie Praha, a. s.,
2007, 208 stran**

Převážně obrazová než textová je tématicky vyvážená publikace, která kompletně mapuje celý ostrov Madagaskar a je nynější knižní novinkou na pultech knihkupectví.

Úvodem se kniha stručně zabývá základními informacemi o přírodě, ekologii a obyvatelstvu. V dalších kapitolách kniha exaktně popisuje vzácnou faunu a flóru ostrova a jeho geologicko-zoologický vývoj. Zmínky jsou též o působení ekologického a civilizačního faktoru na celkovou tvářnost krajiny Madagaskaru.

Nejen příroda, ale i historický a politický vývoj země je zajímavý od dob založení prvních království (Sakalava a Imerina aj.), jejich

vzájemných konfliktů přes kolonizaci do získání nezávislosti až po dnešek. Poznáváme také historii pirátství, námořnictví a obchodování. Závěrem v knize najdeme drobnou ukázkou malgaštiny a seznámíme se s lidovou a uměleckou tvořivostí Malgašů, jejich vírou, obřady a návyky.

Publikace vznikla díky expedici BAOBAB 2006 a podílelo se na ni 12 různých autorů.

Knihu doplňuje zeměpisná mapa Madagaskaru.

O tzv. kampaních s cílem poznat unikátní a přírodní krásy Madagaskaru se čtenář více dozví na <http://baobab.koniklec.cz>.

Jiří Zlámal

Společnost přátel Afriky, Olomouc

Bulletin Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské

č. 1 – leden 2008, 16. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 17. 12. 2007

Bulletin je vydáván za přispění

Odboru kulturních a krajanských vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Redakční rada: PhDr. JAROSLAV BUREŠ, CSc., Ak. sochař JIŘÍ ČERNOCH, doc. PhDr. EDUARD GOMBÁR, CSc., JUDr. JIŘÍ HLAVÁČEK, Mgr. MIROSLAV HOUSKA, PhDr. JOSEF POLÁČEK, CSc., doc. Ing. DANA ŠTEMBERGOVÁ, CSc., PhDr. MARCELA PALÍŠKOVÁ, MILENA ZEITHAMLOVÁ

Návrh obálky: VLADIMÍR PECHAR

Uspořádala: Ing. MARIE HRUŠKOVÁ

Výroba: ESKIRA s.r.o.

Kontaktní adresa: **Jerevanská 7, 100 00 Praha 10, tel. 604 378 949**

Společnost přátel Afriky – *webová stránka:* spa.afrikaonline.cz

– *e-mail:* spa@afrikaonline.cz

Společnost česko-arabská – *webová stránka:* czech-arab.org

– *e-mail:* info@czech-arab.org

Příspěvky do Bulletinu můžete posílat mailem na adresu: bulletin@czech-arab.org